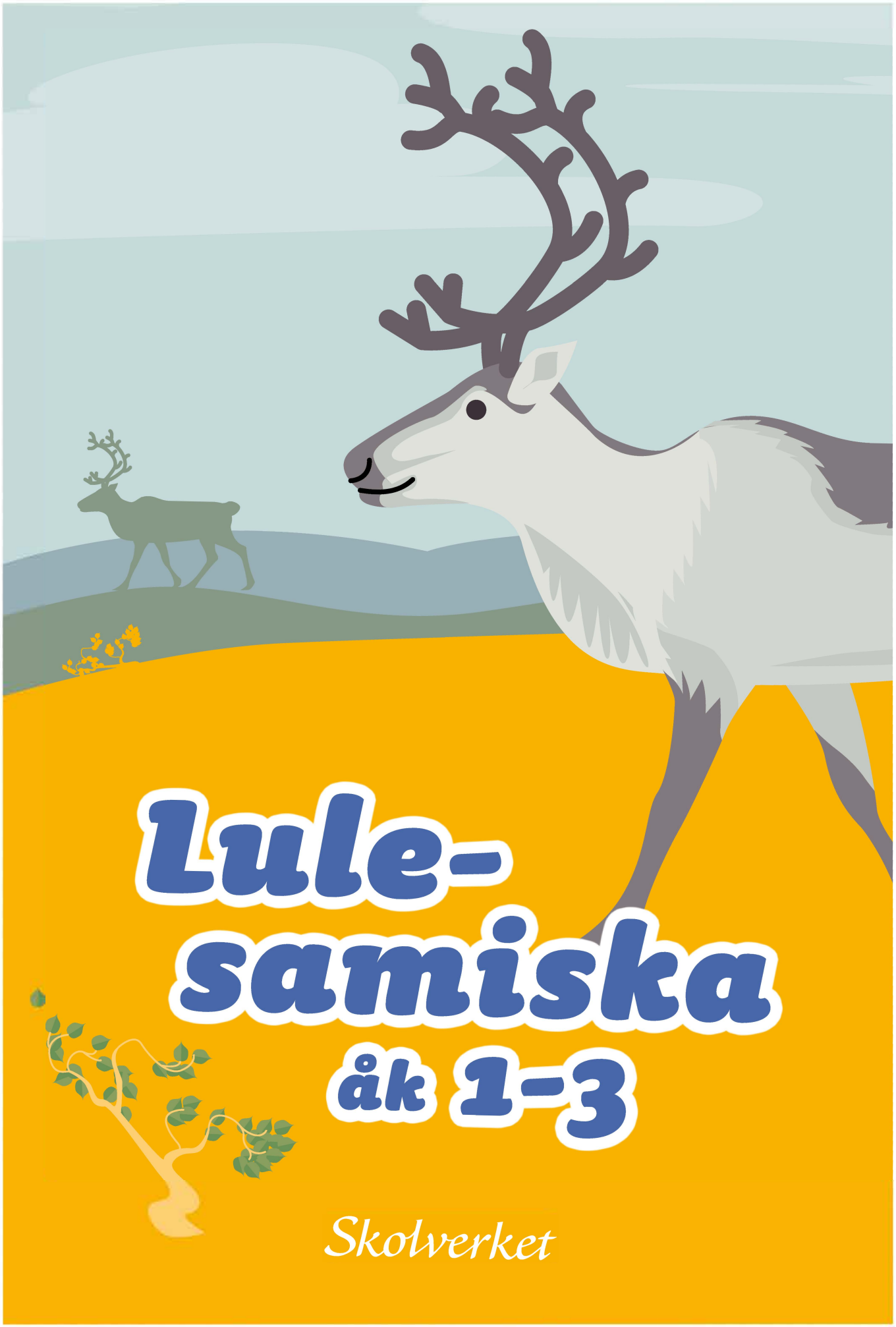

Lule-samiska

åk 1–3

Skolverket

Publikationen finns att ladda ner som
kostnadsfri PDF från Skolverkets webbplats:
skolverket.se/publikationer

Grafisk design: Typoform
Omslagsillustration: Jakob Robertsson/Typoform
Illustrationer: Jakob Robertsson/Typoform, Yann Robardey/Typoform,
Tomas Widlund/Typform, Ann Sjögren/Typoform
Foto: Thinkstock, förutom s 88 Petter Johansson

Skolverket, Stockholm 2016

Förord

Samerna är Sveriges urfolk som skyddas även som nationell minoritet med flerhundraåriga anor i Sverige. Samiska är ett nationellt minoritetsspråk. De nationella minoriteterna har en utökad rätt till modersmålsundervisning från och med den 1 juli 2015 då ändringen i skollagen (2010:800) trädde ikraft. Det betyder att ett nationellt minoritetsspråk även ska kunna läsas som ett nybörjarspråk i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Denna lärar- vägledning har tillkommit för lärare som ska undervisa i minoritetsspråk för elever utan grundläggande kunskaper. Materialet syftar till att ge läraren tips och förslag på hur eleverna kan utveckla delar av de förmågor och centrala innehåll som finns i kursplanen för samiska som andraspråk. Materialet är framtaget efter samråd med Same- skolstyrelsen, Stockholms och Uppsala universitet samt med företrädare för de nationella minoriteterna. Modersmålslärare i nationella minoritetsspråk och minoritetsorganisationer har lämnat viktiga synpunkter. Skolverket har arbetat tillsammans med skribenter och lärare med minoritetsanknytning och skribenterna har i stor grad fått utforma och anpassa materialet och innehållet.

Ett stort tack till alla som varit involverade, engagerade och bidragit med sina kunskaper i arbetet. Ett särskilt tack till skribenterna Elsy Labba och Ewa-Christina Blind i Jokkmokk, till Kerstin Nilsson i Poultsa och professor Mikael Svonni vid universitet i Tromsö samt till Sara Aira Fjällström och Britt Inger Sikku som bearbetat materialet till lulesamiska. Även ett stort tack till övriga personer i Sápmi som vi varit i kontakt med och mottagit värdefulla råd av. Vi hoppas att materialet ska ge modersmålslärare och elever inspiration och verktyg i planeringen av modersmålsundervisningen i samiska.

Stockholm 2015-12-14

Pia Enochsson
Avdelningschef

Mats Wennerholm
Undervisningsråd

Skolverket

Till läraren

Samiska som andra språk – lärarvägledning riktar sig till lärare som undervisar nybörjare i lulesamiska som andraspråk i årskurserna 1–3 och 4–6. Materialet grundar sig på sameskolans kursplan för samiska som andraspråk, enligt Läroplanen för sameskolan 2011 och betonar sambandet i nybörjar- undervisningen mellan samisk kultur, samernas historia och det nutida samhället.

Materialet är i sig självt inte något färdigt undervisningspaket utan ett hjälpmedel som man kan använda vid planering av undervisning. Lärarvägledningen har en grammatisk och tematisk progression och materialet består av

- Övningar som anknyter till ordförråds- och grammatiktemat (markerade som Elevblad)
- Förslag på material och länkar till autentiskt material som man kan tillämpa på olika sätt i undervisningen, till exempel enligt exempelövningarna
- Tips, idéer och färdiga övningar för att undervisa om språkliga, kulturella, historiska och samtida företeelser.

I början av varje tema finns en skiss som är avsedd som hjälp vid planeringen. Varje pedagog kan fylla skissen med egna idéer genom att integrera olika typer av textgenrer inom såväl talat som skrivet språk i varje tema. Materialet innehåller förslag på olika typer av autentiskt material som man kan tillämpa inom olika teman och använda för olika ändamål för att stödja alla delar i kursplanens centrala innehåll: läsa, skriva, tala, lyssna, samtala, texter, språkbruk och samisk kultur.

Materialet har sammanställts utifrån vetskapen att elevgrupperna kan vara heterogena, och pedagogen som använder materialet kan anpassa övningarna till elevernas kunskaper. I början av varje tema presenteras ett för

temat centralt ordförråd och för temat relevanta fraser som kan fungera som presentation av temat och utgångspunkt för undervisningen. Pedagogen kan sedan anpassa orden och fraserna så att de är tillämpliga för den aktuella undervisningsgruppen och andra varieteter. Ordlistorna och fraserna kan även delas ut till eleverna och användas som underlag t ex för muntliga och skriftliga presentationer.

Teman i materialet är vardagliga och de har anknytning till samiskt kulturarv. Innehållet har valts så att det kan relateras till elevernas vardag. Användning och tillämpning av autentiskt material, så som litteratur och media, rekommenderas i ett tidigt skede för att eleverna ska kunna använda och möta språket även utanför inlärningssituationen. Användning av olika typer av texter och textgenrer rekommenderas vidare för att utveckla elevernas lässtrategier. Samtidigt presenterar man i undervisningen kulturella, historiska och samtida företeelser som behandlas så att de stöder inlärarnas språkliga utveckling, belyser minoritetens nutida situation och erbjuder eleverna nya perspektiv på den egna identiteten.

I slutet av lärarvägledningen finns en kortfattad grammatik, en sammanställning över teman och innehållet i respektive tema samt en sammanställning över för undervisningen relevanta länkar och andra källor.

Vi hoppas att du som lärare får glädje av materialet i din undervisning!

Ewa-Christina Blind och Elsy Labba

Jokkmokk december 2015

åk 1–3

Sisadno Innehåll

Lågos 1	**Fuolkke, buorástahttem** Familj, presentation	8
Lågos 2	**Láhkobágo, kloahkka** Räkneorden, klockan	13
Lågos 3	**Gárvo** Kläder	19
Lågos 4	**Bájno** Färger	24
Lågos 5	**Alfabähtta** Alfabetet	28
Lågos 6	**Skåvllå** Skolan	31
Lågos 7	**Biebbmo** Mat	35
Lågos 8	**Lihte** Husgeråd	41
Lågos 9	**Sámeednam** Sameland	45
Lågos 10	**Gábdde** Kolten	48
Lågos 11	**Vahkkobiejve** Veckodagar	51
Lågos 12	**Rumáj** Kroppen	57
Lågos 13	**Häjmma** Hemmet	61
Lågos 14	**Dålvudagá** Färdmedel	66
Lågos 15	**Juojgos** Jojk	71
Lågos 16	**Luonndo** Terräng	74

Lågos 17	**Almenasse** Himlavalvet	78
Lågos 18	**Dálkke** Väder	82
Lågos 19	**Máno** Månader	85
Lågos 20	**Stállo** Stállo	90
Lågos 21	**Tjielde/tjäro** Samebyar	95
Lågos 22	**Goahte** Kåtan	99
Lågos 23	**Duodje** Slöjd	103
Lågos 24	**Gáktsa jahkeájge** Åtta årstider	107
Lågos 25	**Sámegiella** Samiska språket	110
Lågos 26	**Juhtusa sámeednamin** Djur i Sameland	115
Lågos 27	**Grammatiksidor**	124
	Sammanställning över teman	141
	Länk- och källförteckning	145

Lågos 1

Fuolkke Buorástahttem

Familjepresentation

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Att berätta något om mig själv
- Att berätta något om min familj
- Några hälsningsfraser
- Att ställa några enkla frågor
- Att läsa och förstå enkla ord

Bágo

buoris	hej
namma	namn
fuolkke	familj
ieddne	mamma
áhttje	pappa
viellja	bror
oabbá	syster
bárnne	pojke
niejdda	flicka
áhkko	farmor/mormor
áddjá	farfar/morfar
ja	och
mij	vad
gut	vem
gånnå	var

Moallánagá

Buoris!

Mij la duv namma?	Muv namma l ...
Gånnå dån åro?	Mån årov...
Mån lav...	niejdda bárnne ieddne
Mån årov...	
Mujna l...	viellja oabbá áhttje
Mij la duv iedne namma?	Iedne namma l ...
Mij la duv áhtje namma?	Áhtje namma l ...
Mij la duv oappá/vielja namma?	Muv oappá/vielja namma l ...
Gut la dån?	Mån lav ...
Gut la dát?	Dát la ...

Ieddne, áhttje, oabbá
ja viellja l muv ...

Giellaoahppa

Gatjádimbágo: mij, gut, gånnå
Verba: mån lav, dån la, sån la, mujna l

Ståhkusa, spela, musijkka

Áhttje ja ieddne

Áhttje ja ieddne
viellja ja oabbá
áhkko ja áddjá
ruoppsis mäsásj.

muv bena la tjáhppat.
Tjáhppo l dan namma
tsäggot dan bielje
unna njunjásj.

Tjáhppo muv Tjáhppo
tsiellá ja tsiellá
tsitsátjijt tsiellá
unna ådåk

tjalmij mån vuojnáv
bieljij mån guláv
njálmijn mån båråv
njunjijn hapsáv

giedajn mån tjáláv
juolgij mån váttsáv
oajven la gájkka
vijssudahka.

Översatt till lulesamiska från: Áhčči ja eadni; i sångboken **Lávllagirji**, Stina Gaup Westerlund, Sámeskuvlastivrra 1977

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- **ABC-girjje**, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- **Sámásta 1**, Anders Nystö, Sigmund Johnsen, Báhko, 2000
- www.ur.se/webbplatser/samasta/samasta1/dia1.html
- www.memrise.com/course/65871/samasta-1-2-lulesamiska-alla-glosorna/
- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- http://glosor.eu/skriv-ut/if/halsningsfraser.2739783-1.html
- www.memrise.com/course/184184/buorastahttet/
- www.memrise.com/course/46653/lulesamiska-till-vardagen - med-barn/1/

Kultuvrra

Familjen är viktig i den samiska kulturen. Den omfattar mor, far, barn, mor-farföräldrar, mostrar och morbröder, fastrar och farbröder och kusiner i första, andra och tredje led.

Familjen formar en speciell identitet och självkänsla hos barnen.

Bland samerna har det varit tradition att ge barnen namn efter döda släktingar. Vilket namn barnet skulle få fick man veta efter att den döde visade sig i en dröm eller att de frågade råd av nåjden. Man trodde att den dödes egenskaper då övertogs av barnet.

Täksta

Buoris!
Mån lav Siri.
Muv fuolkke l ieddne, áhttje, viellja ja oabbá.
Mujna l bena.
Mån årov Jåhkåmåhken.
Gut la dån?

Bargo

Åhpadiddjáj

- Läs orden tillsammans.
- Läs fraserna tillsammans.

Familjen:

- Eleverna tar med sig bilder på sin familj och berättar om dem. De andra pekar på någon och frågar vem det är.
- Eleverna gör ett familjeträd och skriver in de samiska benämningarna.
- Eleverna berättar om sig själv utifrån familjeträdet.

Hárjjidus 1

Sátso njuolgga báhkuj

buoris	namn
mån lav	jag bor
namma	hej
muv namma	i Jokkmokk
mån årov	jag är
jåhkåmåhken	mitt namn
viellja	mamma
ieddne	bror
áhttje	syster
oabbá	familj
fuolkke	pappa

Lågå iesj jali aktan rádnajn

Siri Buoris, mij la duv namma?

Gejrá Muv namma l Gejrá.
Mij la duv namma?

Siri Muv namma l Siri.
Gånnå dån åro?

Gejrá Mån årov Stockholman.
Gånnå dån åro?

Siri Mån årov Jåhkåmåhken.

Lågos 2

Låhkobágo Kloahkka

Räkneorden, klockan

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Siffrorna från 0 till 12
- Svara på frågan: hur många
- Att säga vad klockan är i hel- och halvtimme

Bágo

0 nållå
1 akta
2 guokta
3 gålmmå
4 niellja
5 vihtta
6 guhtta
7 giehtja/gietjav
8 gáktsa
9 aktse
10 låhke/lågev
11 lågenanakta
12 lågenanguokta

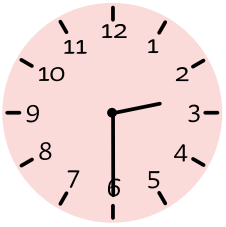

kloahkka klocka
biel(le) halv

Moallánagá

Galla oappá li dujna?

Mujna li …	vihtta	guokta	aktse
Mij sjaddá 3 ja 3?	gålmmå	lågev	guhtta
Gallen la kloahkka?			
Kloahkka l …	biel guovten	vidán	biel gietjan

Giellaoahppa

Verba: mujna l
Gatjádimbágo: galla

Ståhkusa, spela, musijkka

- Ramsräkna tillsammans från 1 till …
- Kasta tärning turvis. Säg vad tärningen visar.
- Kasta två tärningar. Addera/subtrahera talen.
- Sifferbingå
- Tillverka klockor med ställbara visare.
- **ABC-girjje**, Lávla, (Rieknimlávla), Maria Kitok ja Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984 (variera med att sjunga om ordningstalen 1–10)

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- **ABC-girjje**, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/497571/lulesamiska-rakneord- 1-20/
- www.memrise.com/course/121742/lule-sami-numbers- 1-100/
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/88/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/
- www.e-skuvla.no se 1–4
- App Store: giellaspella (gratis)

Bargo

Åhpadiddjáj

- Eleverna frågar efter varandras telefonnummer och skriver ner dem. Förslagsvis gör eleven det som en läxa som redovisas i skolan.
- Ramsräkna tillsammans från 1 till ...
- Eleverna skriver räkneorden 1–12 på samiska.

Hárjjidus 1

Mij bokstávajt vájllu?

niel ____ ja a ____ t ____

guo ____ ta gål ____ må

a ____ tse g ____ ktsa vi ____ tta

____ uhtta l ____ gev

gie ____ av no ____ ____ a

Hárjjidus 2

Sátso njuolgga nummarij!

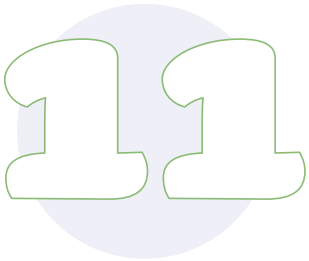

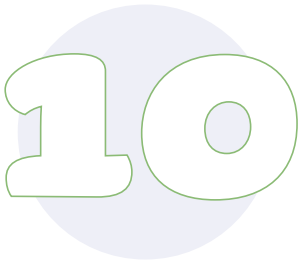

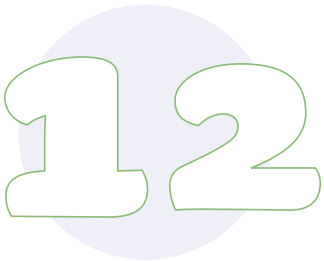

nolla
akta
guokta
gálmmå
niellja
vihtta
guhtta
gietjav
gáktsa
aktse
lågev
lågenanakta
lågenanguokta

Hárjjidus 3

Sárgo gallen la kloahkka

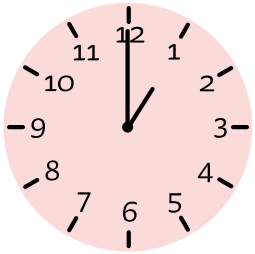

Kloahkka l avtan.

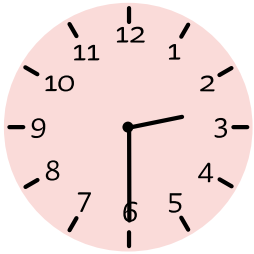

Kloahkka l **biel** gálmán.

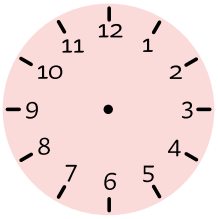

Kloahkka l guovten.

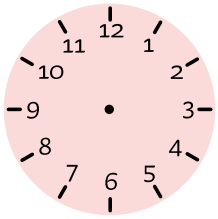

Kloahkka l biel vidán.

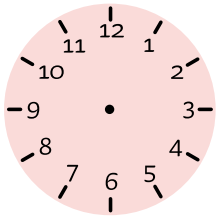

Kloahkka l lågen.

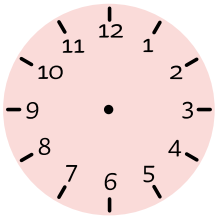

Kloahkka l gávtsen.

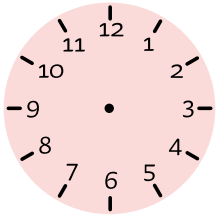

Kloahkka l biel gietjan.

Lågos 3

Gárvo

Kläder

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Orden för kläder
- Att använda fraserna: ta av och ta på sig kläder
- Att fråga: vem har, vad har du
- Att uttrycka vad jag har och inte har

Bágo

tråddjå	tröja
jáhkka	jacka
båvså	byxor
gábmaga	skor
vuolppo	kjol
guobá/skuobá	sockor
lijnne	halsduk
gahper	mössa
fáhtsa	vantar

tjágŋat/tsåggåt	att ta på
nuollat	att ta av
gárvvunit	att klä på sig
nuoladit	att klä av sig

Moallánagá

Mij la dujna?
Mujna l ... tråddjå vuolppo lijnne
Mujna ij la...

Le gus dujna ...?	tråddjå	jáhkka	gahper
Mujna l ...	lijnne	tråddjå	jáhkka
Mujna ij la ...			
Gänna l ...?	lijnne	gahper	vuolppo
Mujna l ...			

Tjáŋa jáhkkaj!
Nuola jáhkav!
Gárvvuna!

Giellaoahppa

Verba: mujna l, mij la dujna?, gänna l?, le gus dujna?
(vuornnom) mujna ij la
(gåhttjom, sg2) gárvvuna!

Ståhkusa, spela, musijkka

- Korsord
- Klädmemory www.kafjord.kommune.no/spill-med-klaer-i-forskjellige-farger.4490760-21590.html
  Nedan följer en lulesamisk översättning till ovanstående länk:

Bájno	**Färger**
vielggis ...	vit ...
tjáhppis ...	svart ...
ruoppsis ...	röd ...
ruodná ...	grön ...
lahtte ...	blå ...
visskis ...	gul ...
russjkis ...	brun ...

Gárvo/biktasa	**Kläder**
tråddjå	tröja
gahper	mössa
guobá/skuobá	sockor
jáhkka	jacka
stråmmpåbåvså	strumpbyxor
t-skirtto	t-shirt
klennik	klänning
skirtto	skjorta
vuolppo	kjol
båvså	byxor
gábmaga	skor
fáhtsa	vantar

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/
- www.memrise.com/course/46653/lulesamiska-till-vardagen-med-barn/2/
- Muv Gahper, **Haŋŋá boade gáddáj**, Lávllágirjje, TH Baasvears Forlag, 1990

Bargo

Åhpadiddjáj

- Eleverna berättar vad de har på sig, vad de inte har på sig.
- Eleverna klipper bilder på kläder och gör meningar till dem, muntligt och skriftligt.
- Klipp isär korten med kläderna och dela ut ett kort till varje elev. Är det inte nog många i gruppen kan de få fler kort, är det fler elever än korten kan ett par elever dela samma kort. Eleverna tittar på sina kort och tänker efter vad kläderna heter på samiska. Den elev som fått första kortet ska börja. Eleven säger t ex. Mujna l tråddjå. Gänna l lijnne? Den elev som har en halsduk överst på sitt kort ska svara på samma sätt, Mujna l ... och så vidare. När man är tillbaka till den elev som började så är leken slut.

Hárjjidus 1

Mujna l ...? Gänna l ...?

Mujna l ...? Gänna li ...?

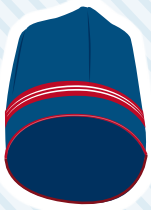

Mujna li ...? Gänna l ...?

Mujna l ...? Gänna l ...?

Mujna l ...? Gänna li ...?

Mujna li ...? Gänna li ...?

Mujna li ...? Gänna li ...?

Mujna li ...? Gänna l ...?

Lågos 4

Bájno

Färger

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Några färger
- Att fråga och svara på frågan: vilken färg
- Orden för stor och liten
- Att läsa och följa en enkel instruktion

Bágo

ruoppsat	röd
lahtte	blå
ruodná	grön
visskat	gul
russjkat	brun
tjáhppat	svart
vielggat	vit
stuorak	stor
unne	liten

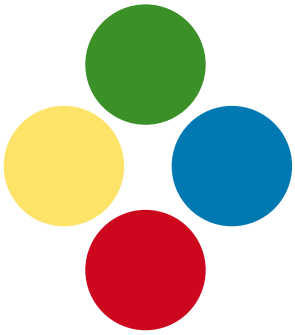

Moallánagá

Mij bájnojt la dát?

Dat la …	ruoppsat	visskat	tjáhppat
Bijlla l …	ruoppsat	lahtte	ruodná
Muv bena l …	stuorak	unne	
Muv gáhtto l …	unne	stuorak	

Giellaoahppa

Adjektijva: (predikatijvva) ruoppsat

Ståhkusa, spela, musijkka

- Färgleken
- Under hökens vingar
- Färgbingo
- Kims lek
- Färgmemory
- Loppan (med färg och siffror)

Kultuvrra

Färgerna blå, röd, gul och grön finns i den samiska flaggan och i de samiska dräkterna.

Mer att läsa under: www.samer.se (kolten)

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- **ABC-girjje**, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder- och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/
- www.memrise.com/course/46653/lulesamiska-till-vardagen-med-barn/
- www.samer.se (kolten)
- www.kafjord.kommune.no/spill-med-klaer-i-forskjellige-farger.4490760-21590.html
  (lulesamisk översättning under kapitel ”Gárvo”)

Täksta

Ge muv gábden li nåv ållo bájno,
lahtte, visská, ruoppsat, ruodná aj
Gulátja dal mejt mån subtsastaláv:
lahtte, visská, ruoppsat, ruodná aj

Bargo

Åhpadiddjáj

Gör en färg- och sifferloppa med eleverna.

- http://sv.wikipedia.org/wiki/Pappersloppa
- http://busandebarn.se/2009/july/pyssel-loppa.html
- http://barnens.ifokus.se/articles/4d135deb9cb46222d04d882

Färglägg loppan och skriv siffror i loppan. Eleverna frågar varandra vilken färg och sedan vilket nummer.

Hárjjidus 1

Bájnni gåvåv nummarij milta

Nummar guokta: Biejvve l visskat.
Nummar gålmmå: Bijlla l lahtte.
Nummar akta: Muorra l ruodná.
Nummar guhtta: Táhttja l tjáhppat.
Nummar vihtta: Dåhpe l ruoppsat.
Nummar niellja: Uksa l vielggat.

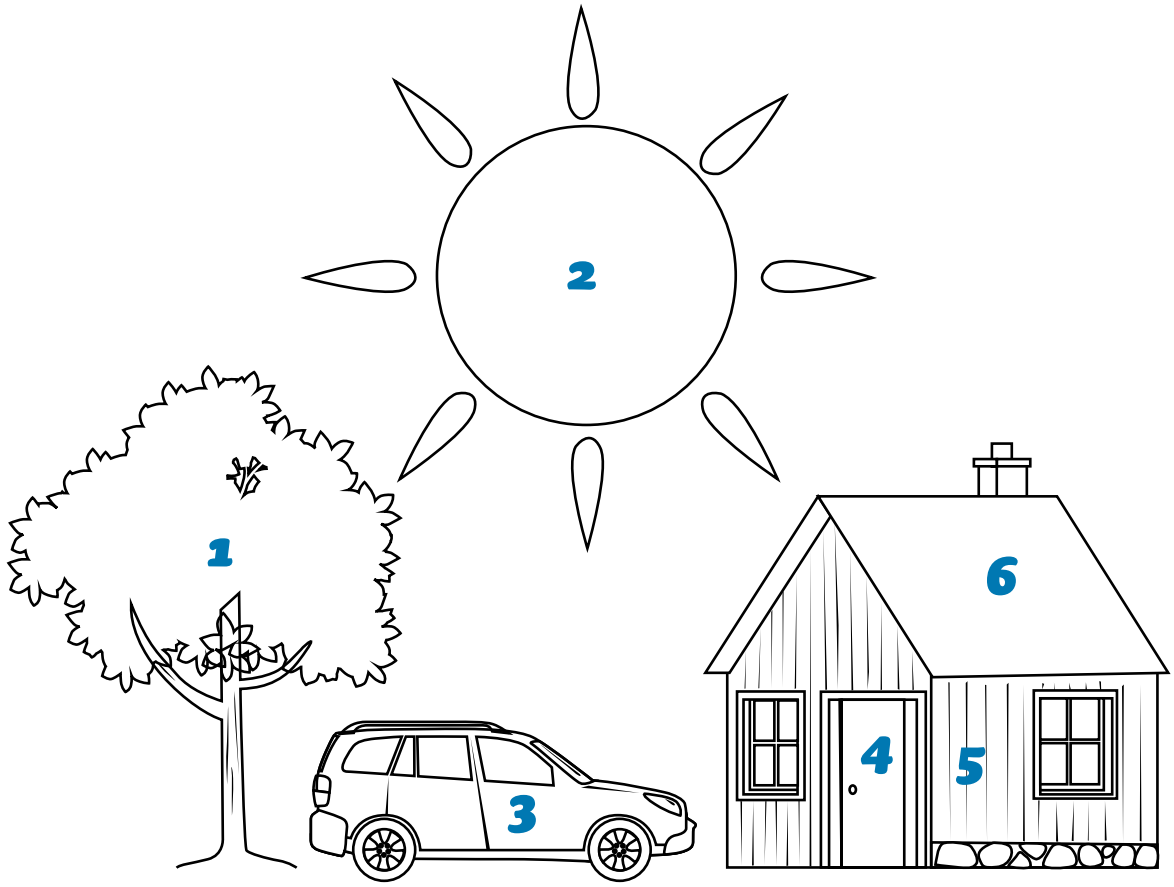

Lågos 5

Alfabähtta

Alfabetet

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Det samiska alfabetet
- Vilka bokstäver som skiljer sig från det svenska alfabetet

Sáme alfabähtta

a á b d e f g h
i j k l m n ŋ o
p r s t u v å ä

Bágo

Samiska ord har alltid tryck på första stavelsen. Följande bokstäver skiljer sig från det svenska alfabetet:

a almme
á áhkko
e unne
ŋ säŋŋga
o bierggo
u unne

Följande bokstavskombinationer uttalas som ett ljud:

sj sjávot
tj tjalmme
ts tsiellat
nj njunnje
dj vuodja

Giellaoahppa

Titta på grammatiksidorna under alfabet.

Ståhkusa, spela, musijkka

Gietjav tjáppa tjáhppis tsitsátja. Översatt till lulesamiska från: Čáhci, Čieža čáppa čáhppes cizáža, **Suga suga su**, Elisabeth Utsi Gaup, DAT, 2013

Gietjav tjáppa tjáhppis tsitsátja
tjåhkkåhi ja tjuohki tjátjev,
tjadá tjåddåga tjoajvváj tjålijda.

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- **ABC-girjje**, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- **Giellaj hilá**, Karin Tuolja, Susanna Angéus Kuoljok, Sámij åhpadusguovdásj, 2013
- **Giella miella bokstávgirjjje**, Lilian Urheim ja Sáme åhpadusráde, 1997.
- **Låhkåmbiehke**, sámegielagijdavuodoskåvlå ådå álggijda, Inkeri Susanna Nutti, Britta Marakatt ja Thomas Marainen, Sámeskåvllåstivrra, 1991.
- **Sámásta 1**, Anders Nystö, Sigmund Johnsen, Báhko, 2000
- **Vuostasj låhkåmgirjje**, Valborg Sjaggo, Ingrid Johansson, Sameskolstyrelsen, 2004.
- App Store: giellaspella (gratis)

Bargo

Åhpadiddjáj

Gör ett collage till varje samisk bokstav med bild och ord till varje samisk bokstav.

Läs de här orden tillsammans med eleverna:

a almme, albas
á álggá, mánná
e bena, de
vaddet, áhttje
o bierggo, mánno
u uksa, guhtta

sj sjávot, vuostasj
tj tjalmme, átjá
ts tsiellat, tsitsásj, vitsárdit
nj njunnje, munji

ŋ ieŋŋgil, säŋŋga
dj vuodja, biedjat

Lågos 6

Skåvllå

Skolan

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Några klassrumsord
- Att samtala om mitt klassrum och min skola
- Att berätta vad jag gör i skolan

Bágo

skåvllå	skola
dábllo	tavla
(bárká) vuossa	ryggsäck
hilldo	hylla
ståvllå	stol
girjje	bok
bievdde	bord
pänna	penna
skárjjá	sax
linjálla	linjal
sihkun	sudd
datåvrrå	dator
åhpadiddje	lärare
oahppe	elev

tjállet	att skriva
låhkåt	att läsa
riekknit	att räkna
lávllot	att sjunga
sárggot	att rita
dahkat	att göra

Moallánagá

Mij la dujna?

Mujna l …	pänna	girjje	sihkun
Mujna ij la …	girjje	vuossa	sihkun

Mejt dån dagá?

Mån …	tjáláv	lågåv	riekkniv

Mejt dån lågå?

Mån lågåv …	girjev	tidnigav

Mejt dån tjálá?

Mån tjáláv …	giehtov/subttsasav	girjev

Giellaoahppa

Verba: (sg1) mån lågåv, mån tjáláv
Gatjádimbágo: majt/mejt

Ståhkusa, spela, musijkka

- App Store: giellaspella (gratis)

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- **ABC-girjje**, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm (skolord)
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/81/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/64/

Kultuvrra

Samiska barn kan välja att gå i en sameskola. I Sverige finns det idag 5 sameskolor, i Karesuando, Kiruna, Gällivare, Jokkmokk och Tärnaby. Undervisningen är från förskoleklass till år 6. Ett av sameskolans mål är att lära barnen att läsa och skriva på samiska. I sameskolan läser barnen också samisk kultur, historia, religion och traditioner. De barn som går i kommunal skola har rätt till modersmålsundervisning i samiska.

Under 1600-talet ville svenska staten utbilda samiska pojkar till präster. 1632 inrättades den första skolan i Lycksele som skulle utbilda dem. Dessa skulle sedan sprida religionen bland samerna.

Under 1700-talet inrättades internatskolor där barnen skulle lära sig att läsa. De fick undervisning i kristendom. I slutet av 1800-talet skapades den femåriga lappskolan som motsvarade den allmänna folkskolan. När sameskolorna inrättades 1913 kallade man skolan för nomadskola. Skolan var till för barn till renskötande samer. 1962 blev nomadskolan frivillig och öppen för alla samers barn. Senare bytte man namn från nomadskola till sameskola.

Mer finns att läsa: www.samer.se/1261

Hárjjidus 1

Sátso njuolgga gåvvåj

dábllo

bárkávuossa

hilldo

ståvllå

girjje

bievdde

pänna

skárjjá

datåvrrå

linjálla

sihkun

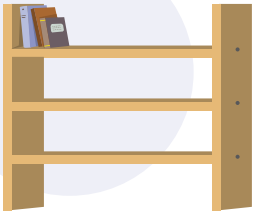

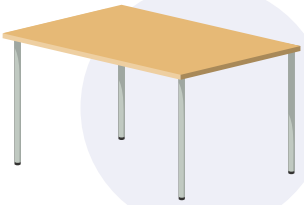

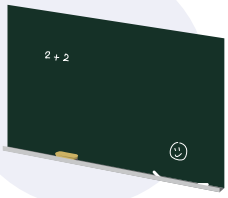

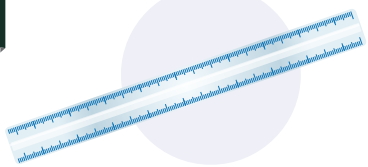

Lågos 7

Biebbmo

Mat

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Några ord för mat
- Att använda orden dricka och äta
- Att svara på frågan: vad äter du, vad dricker du?
- Att tacka för maten

Bágo

lájbbe	bröd
gáhkko	glödkaka
bierggo	kött
vuodja	smör
márffe	korv
månne	ägg
mielkke	mjölk
vuosstá	ost
tjáhtje	vatten
guolle	fisk
vaddet	att ge
juhkat	att dricka
bårråt	att äta
gijttet	att tacka

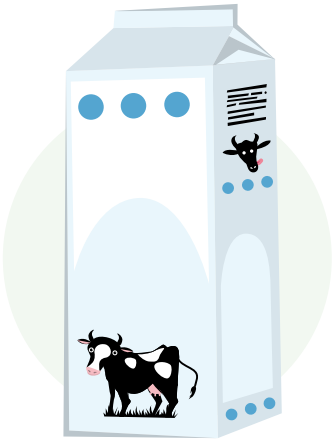

Moallánagá

Mejt dån bårå/jugá?

Mån båråv/jugáv …	lájbev	márfev	káfav
Vatte munji …	vuojav	vuostáv	tjátjev
Mån vattáv sunji …	gáhkov	vuojav	káfav

Gijtto!
Gijtto biebmos!

Giellaoahppa

Verba: (sg1) mån båråv, jugáv
(Gåhttjoma sg2) Vatte!

Ståhkusa, spela, musijkka

Biebbmospella

- www.kafjord.kommune.no/borramu-speallu-spill-om-mat.4493078-21590.html

I spelet om mat kan man öva sig att säga vad man vill ha med att svara ja eller nej på samiska. Under länken ovan finner du spelkorten, alternativt görs egna spelkort.

Upp till 6 spelare kan vara med i spelet. Förutom kort behövs det en tärning. Tärningen bestämmer vilken mat som ska erbjudas. Korten läggs på bordet. Första spelaren kastar tärningen och frågar spelaren som sitter till höger:

– Sidá gus lájbev?

Spelaren som för frågan svarar:

– De sidáv./Sidáv.

Spelaren kaster tärningen till dess han/hon får kortet med maten som den förste spelaren har erbjudit och svarar:

– Iv sidá.

Nu är det hans/hennes tur. Han/hon kastar tärningen och erbjuder mat till näste spelare i spelet.

Spelet är färdigt när en spelare har samlat alla matsorterna.

En variant är att fråga varandra:

– Gut sihtá lájbev?

Biebmo	**Mat**
månne	ägg
lájbbe	bröd
vuosstá	ost
vuodja	smör
muorje	sylt
gáhkko	kaka

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta

- **ABC-girjje**, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- www.samer.se/1203
- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/
- www.memrise.com/course/46653/lulesamiska-till-vardagen-med-barn/
- www.ur.se/webbplats.tjutju

Kultuvrra

Fram till 1600-talet levde samerna på jakt och fångst. De jagade, gillrade fällor och grävde fångstgropar. Det vanligaste bytet var ren. Samisk mathållning har alltid bestått av det som naturen har gett, som vilt, fisk, bär och växter. Det man har ätit har till stor del följt årstidens växlingar.

Förr i tiden var det svårt att bevara mat för en längre tid. Det vanligaste sättet för att bevara maten var konservering. Detta gjorde man genom att torka, röka och/eller salta maten. Det gör samerna än idag, kanske idag inte så mycket för konserveringens skull utan mycket för den goda smakens skull samt för att det hör till traditionen. De renskötande samernas mathållning består även idag mycket av renkött, fisk och bär.

När man slaktar en ren tar man tillvara nästan alla delar av renen. Efter att ha slaktat en ren är inälvor och blod det första som man äter tillsammans med kokt renrygg.

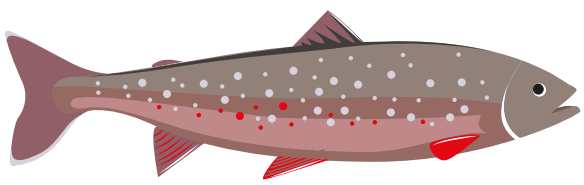

Täksta

Dát la márffe.
Mån båråv márfev.

Dát la lájbbe.
Mån båråv lájbev.

Dát la mielkke.
Mån jugáv mielkev.

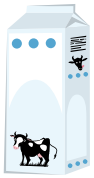

Dát la guolle.
Mån båråv guolev.

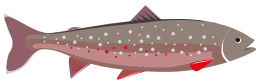

Dát la vuodja.
Vatte munji vuojav!

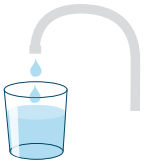

Hárjjidus 1

Sátso njuolgga gåvvåj

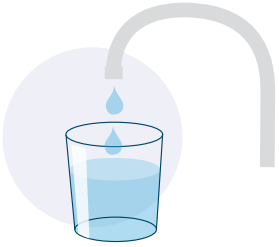

lájbbe

gáhkko

bierggo

vuodja

márffe

månne

mielkke

vuosstá

tjáhtje

guolle

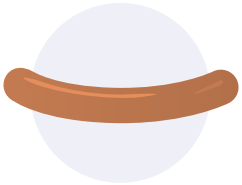

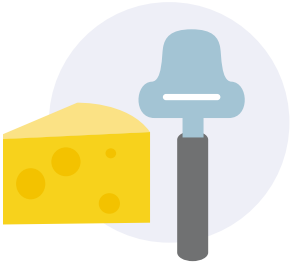

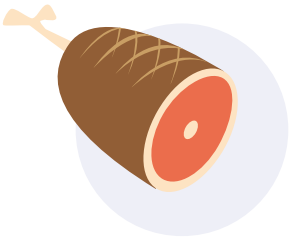

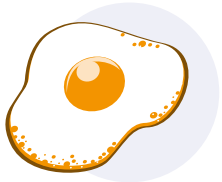

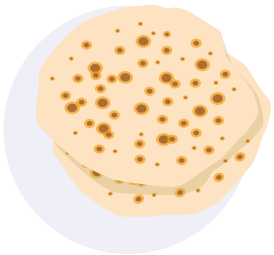

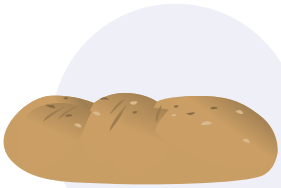

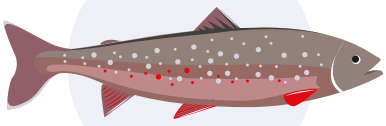

Lågos 8

Lihte

Husgeråd

Här lär jag mig:

- Ord för bestick
- Några ord för husgeråd

Bágo

nijbbe	kniv
bassti	sked
suorak	gaffel
gåhppå	kopp
glássa	glas
mugga	mugg
gukse	kosa
dállik	tallrik
káffapánna	kaffepanna
gárre	skål

Moallánagá

Mujna l …	bassti	gåhppå	bassti
Vatte munji	suoragav	guvsev	nijbev

Giellaoahppa

Substantijva: (nominatijvva) mujna l …
(akkusatijvva) vatte munji …

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta

- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/

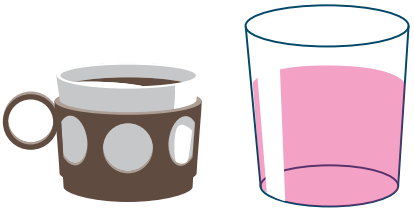

Kultuvrra

Samerna har själva tillverkat sina bruksföremål av det man fått från naturen. Av björkens vril gjorde man kåsor och andra slags skålar, som náhppi. Sked och knivskaft gjordes av renhorn. Varje person bar med sig egen sked, kniv och kåsa. Samerna bytte till sig husgeråd som var av metall som t.ex. kittlar och grytor, stekpannor och kaffepannor.

Täksta

Dát la nijbbe.
Le muv nijbbe.

Mujna l gukse.
Le muv gukse.

Dát la gåhppå.
Vatte munji gåhpåv.

Dát la suorak.
Vatte munji suoragav.

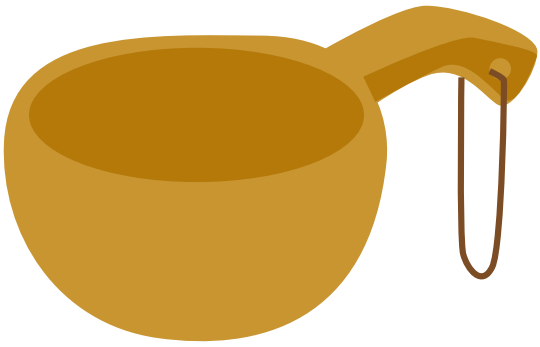

Hárjjidus 1

Sátso njuolgga gåvvåj

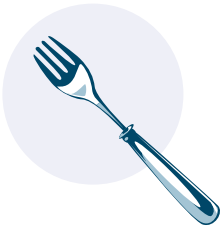

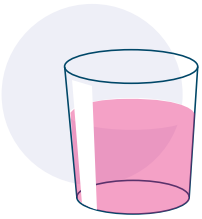

nijbbe
bassti
suorak
gåhppå
glássa
gukse
dállik
káffapánna
gárre

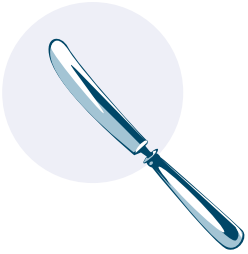

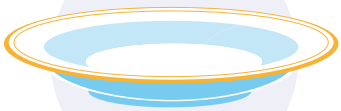

Lågos 9

Sámeednam

Sameland

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Om området Sameland
- Länderna i Sameland på samiska
- Mitt eget språkområde
- Om samiska flaggan
- Samiska nationalsången

Bágo

Rijkka	land
Sámeednam	Sameland, det samiska bosättningsområdet
Svierik	Sverige
Vuodna	Norge
Suobma	Finland
Gárjjel	Ryssland

Sáme árru:	**Samer bor i:**
rijkan	i land
Sámeednamin	i Sameland
Svierigin	i Sverige
Vuonan	i Norge
Suoman	i Finland
Gárjjelin	i Ryssland

Gárasavvon	Karesuando
Giron	Kiruna
Váhtjer/Jiellevárre	Gällivare
Jåhkåmåhkke	Jokkmokk
Bårjås	Porjus
Goabddális	Kåbdalis

Moallánagá

Gånnå dån åro?

Mån årov …	Jåhkåmåhken	Goabddálisán	Váhtjerin/ Jielleváren

Gånnå sån årru?

Sån årru …	Bårjjåsin	Vuonan	Stockhålman

Giellaoahppa

Substantijva:	(inessijvva) Svierigin, Sámeednamin
Verba:	mån årov, dån åro, sån årru
Gatjádimbágo:	gånnå

Ståhkusa, spela, musijkka

Biejvve båktå muv, lávllomgirjje (Goahteednam)
Siggá Duolja-Sandström, Sameskolstyrelsen, 1991

Kultuvrra

- Läs om den samiska flaggan, www.samer.se
- Berätta om samernas nationaldag, www.samer.se
- Lyssna på samiska nationalsången, https://www.youtube.com/watch?v=ksJeIeTxJJo
- Fakta om nationella minoriteter, www.minoriteter.se

Bargo

Åhpadiddjáj

- Rita och färglägg den samiska flaggan.
- Titta på kartan över Sameland.
  Berätta varför Sameland sträcker sig över flera länder.

Lågos 10

Gábdde

Kolten

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Ord som hör till kolten
- Om kolten från det område som jag härstammar från
- Om olika koltar i Sameland

Bágo

lijnne	halsduk
sålbbå	brosch
gahper	mössa
avve	bälte
njálmmefáhta	allväderskrage
vuoddaga	skoband
nuvtaga	bällingskor
tjátjega	näbbskor
stråmmpåbåvså	strumpbyxor
sassnebåvså	skinnbyxor
sliehppá	barmkläde

Moallánagá

Le gus dujna ...?	gahper	gábdde	avve
Mujna l ...	gábdde	tråddjå	nijbbe
Mujna ij la ...	gahper	njálmmefáhta	sålbbå
Le gus sujna ...?	sliehppá	sålbbå	njálmmefáhta
Sujna l ...	gábdde	sliehppá	gahper
Sujna ij la ...	sålbbå	njálmmefáhta	gábdde
Le gus sujna ...?	vuoddaga	tjátjega	sassnebåvså
Sujna li/älla ...	nuvtaga	stråmmpåbåvså	

Giellaoahppa

Pronomena: (inesijvva) mujna, dujna, sujna
Verba: mujna/dujna/sujna l/ij la

Filma, svålldasa, girjálasjvuohta

- Läs mer om koltar: www.samer.se/1207

Hárjjidus 1

Tjále bágojt njuolgga sadjáj

lijnne
sålbbå
gahper
avve
stråmmpåbåvså
vuoddaga
nuvtaga
tjátjega
sassnebåvså
sliehppá

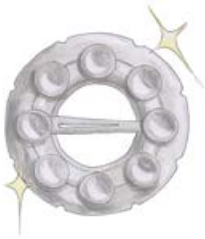

Lågos 11

Vahkkobiejve

Veckodagar

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Veckodagarna
- Vecka, dag, idag, imorgon, igår

Bágo

mánnodahka	måndag
dijstahka	tisdag
gasskavahkko	onsdag
duorastahka	torsdag
bierjjedahka	fredag
lávvodahka	lördag
ájllek	söndag
biejvve	dag
biejve	dagar
vahkko	vecka
uddni l	idag är det
idet la	imorgon är det
iektu lij	igår var det
mij biejvijt/ makkir biejvve	vilken dag

Moallánagá

Mij biejvijt la uddni?	Uddni l ...
Mij biejvijt la idet?	Idet la ...
Mij biejvijt lij iektu?	Iektu lij ...

Giellaoahppa

Gatjádimbágo: mij biejvijt/makkir biejvve

Ståhkusa, spela, musijkka

Mánnodagá
Mánnodagá suohpov viermijt.
Båråv guolev dijstagá.
Manáv mähttsáj gasskavahko.
Basáv biergov duorastak.
Duorggiv goadev bierjjedagá.
Smáhkov muorajt lávvodak.
Ájllegin mån guossidav ja máhtsav goahtáj iehkedis.

Biejvve båktå muv, Sigga Duolja-Sandström, Sámeskåvllåstivrra, 1991

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/
- www.memrise.com/course/46653/lulesamiska-till-vardagen-med-barn/

Bargo

Åhpadiddjáj

Klipp isär orden. Eleven parar ihop rätt ord.

mánnodahka	måndag
dijstahka	tisdag
gasskavahkko	onsdag
duorastahka	torsdag
bierjjedahka	fredag
lávvodahka	lördag
ájllek	söndag
uddni	idag
idet	imorgon

- Använd fraserna som mall för att samtala om veckodagarna.
- Lyssna på sången och sjung med. Fråga eleverna vad texten handlar om.

Hárjjidus 1

Tjále nummarav biejvijda

Lågå aktan rádnajn

Mánnodahka _____

Lávvodahka _____

Bierjjedahka _____

Gasskavahkko _____

Ájllek _____

Duorastahka _____

Mánnodahka _____

Hárjjidus 2

Vállji biejvev. Sárgo mejt dan biejve barga.

Giehto biejve birra

Gasskavahkko
Duorastahka
Mánnodahka
Uddni
Dijstahka
Bierjjedahka
Lávvodahka
Ájllek

Hárjjidus 3

Sátso njuolgga báhkuj

mánnodahka	fredag
dijstahka	söndag
gasskavahkko	måndag
duorastahka	onsdag
bierjjedahka	tisdag
lávvodahka	torsdag
ájllek	lördag

Lågos 12

Rumáj

Kroppen

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Några ord för kroppens delar
- Ord för att höra, se och gå

Bágo

rumáj	kropp
oajvve	huvud
tjalmme	öga
njálmme	mun
njunnje	näsa
biellje	näsa
juolgge	fot
vuobda	hår
giehta	hand
tjoajvve	mage
bahta	ända
buolva	knä
vuojnnet	att se
gullat	att höra
vádtset	att gå

Moallánagá

Mån vuojnáv …	bednagav	iednev	duv
Mån guláv …	musijkav	bijlav	bednagav
Mån váttsáv …	häjmmaj	skåvllåj	bijllaj

Giellaoahppa

Substantijva: sg., pl.
Verba: (sg1) mån guláv

Ståhkusa, spela, musijkka

Tjalmme, tjalmme, njunnje, njálmme
biellje, biellje vuobda.
Oalge, gieda, tjoajvve, bahta
buolva, juolgge, juolgge.

Tjalmme, tjalmme, njunnje, njálmme
biellje, biellje vuobda.
Oalge, gieda, tjoajvve, bahta
buolva, juolgge, juolgge.

Buoremus ájgge, CD (Mánájvuolle, snarreboadjnásj) Senger Mandy & Aira Fjällström Sara, 2007

Filma, svälldasa, spella

- ABC-girjje, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/
- www.memrise.com/course/46653/lulesamiska-till-vardagen-med-barn/
- www.memrise.com/course/73450/humor-och-maende-lulesamiska/
- www.e-skuvla.no

Täksta

Rumáj
Dát la muv oajvve.
Mujna li lahtte tjalme.
Giehta l stuorak.
Njunnje l ruoppsat.
Njálmme l unne.
Mujna li bielje.
Dát la muv juolgge.
Mujna li tjáhppis vuobda.

Bargo

Åhpadiddjáj

Eleverna frågar varandra.

T.ex.

A: Mij la dát? (peka på tjalmme)

B: Tjalmme.

Hárjjidus 1

Tjále bágojt njuolgga sadjáj

1. rumáj
2. oajvve
3. tjalmme
4. njálmme
5. njunnje
6. biellje
7. juolgge
8. vuobda
9. giehta
10. tjoajvve
11. bahta
12. buolva

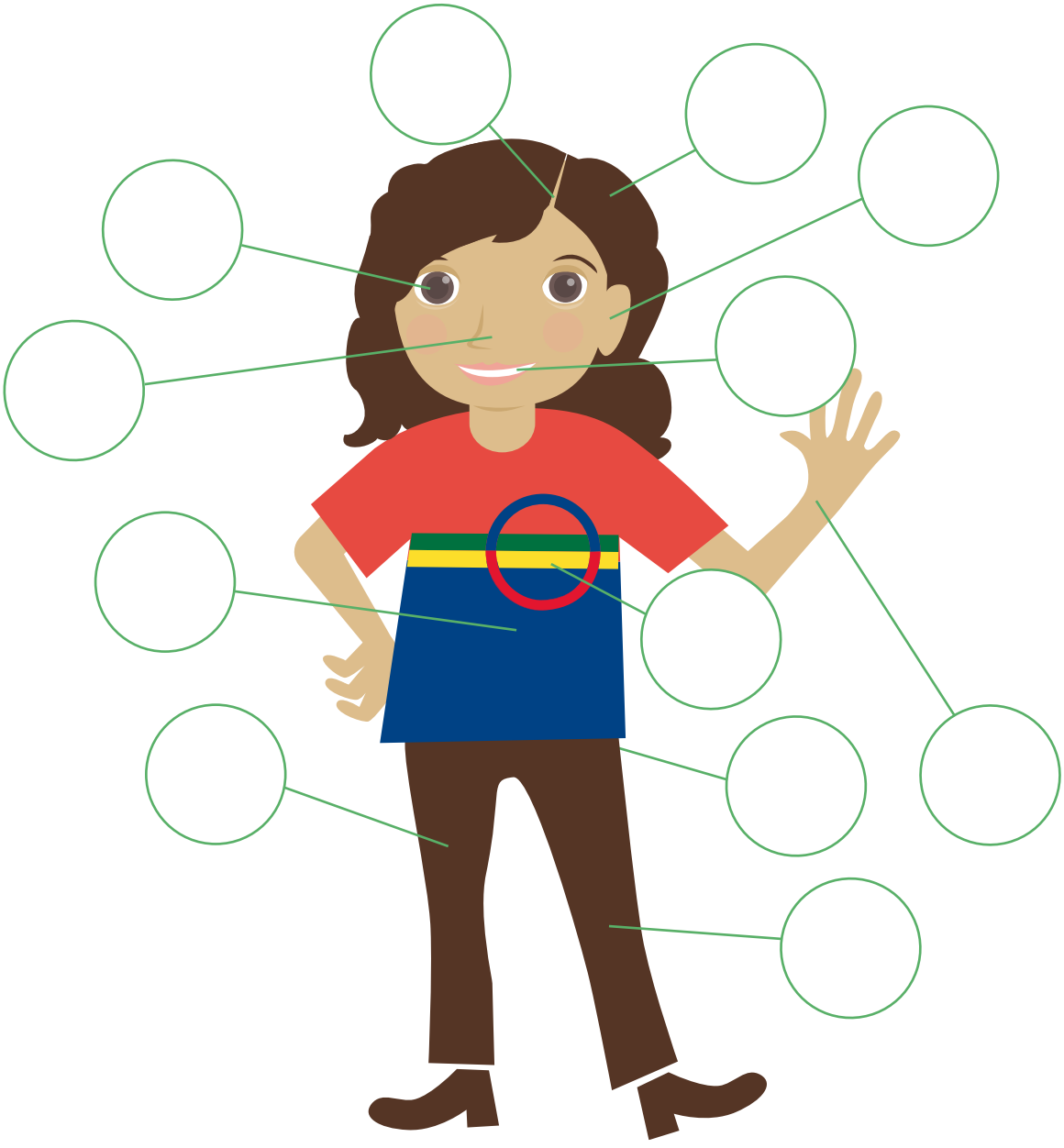

Lågos 13

Häjmma

Hemmet

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Några ord som hör till hemmet
- Att beskriva var något finns:
  på något, i något eller någonstans

Bágo

dåhpe	hus
ladnja	rum
tjiehka	kök
hivsik	toalett
ståvllå	stol
bievdde	bord
skoahppa	skåp
hilldo	hylla
uksa	dörr
vinndek	fönster
lámmpo	lampa

Moallánagá

Gånnå l hivsik?
Gånnå la sån?

Sån la …	hivsigin	tjiegan	dåben

Gånnå l girjje?

Girjje l …	bievde nanna	ståvlå nanna

Mejt dån dagá?
Mån gehtjav tv:av.

Jáddada lámpov!
Buollida lámpov!
Dahpa uvsav!
Rabá uvsav!
Vatte munji girjev!
Mån vattáv dunji girjev.
Mån vattáv sunji girjev.

Giellaoahppa

Sustantijva: (inessijvva) hivsigin
Verba: (gåhttjoma) rabá uvsav!
Pronomena: (illatijvva) munji, dunji, sunji

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- **ABC-girjje**, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/

Tevsta

Dåhpe
Dát la mijá dåhpe.
Dåhpe l stuorak ja ruoppsat.
Mij årrop dán dåben.

Tjiehka
Áhttje i tjiegan.
Sán bassá lihtijt.
Leddne juhká káfav.
Bievde nanna i girjje.

Tv-ladnja
Gut la tv-lanján?
Ánu l tv-lanján.
Sån gähttjá filmav tv:an.

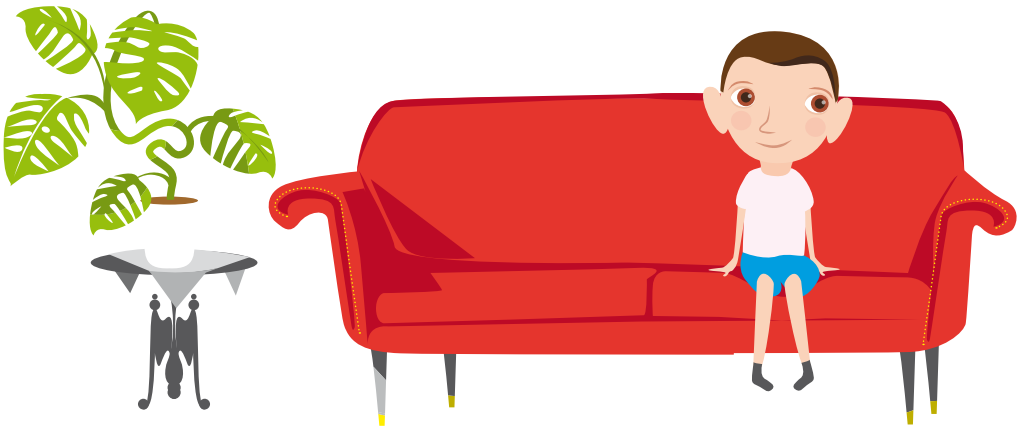

Hivsik
Gut la hivsigin?
Ieddne l hivsigin.
Sån skuorru bánijt.

Hárjjidus 1

Sárgo gåvåv subttsasij

Dát la mijá tjiehka.
Tjiegan la bievdde ja ståvllå.
Tjiegan li ruoppsis skåhpa.

Dát la muv ladnja.
Muv lanján la stuor säŋŋga.

Dát la tv-ladnja.
Tv-lanján la tjáhppis såffå.

Lågos 14

Dålvudagá

Färdmedel

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- De vanligaste orden för färdmedel
- Att berätta hur jag färdas

Bágo

bijlla	bil
duolmun	cykel
vanás	båt
hálediddje	flygplan
skohter	skoter
tjievtjan	spark
vuodjet	att köra
mannat	att gå, fara
vádtset	att promenera
viehkat	att springa

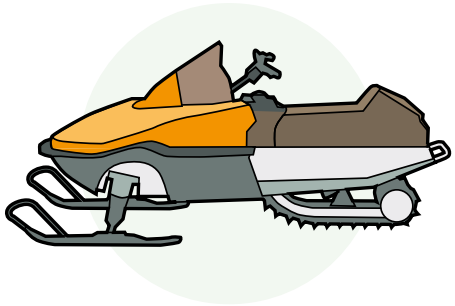

Moallánagá

Mujna l …	bijlla	hálediddje	vanás
Mån vuojáv …	tågav	vadnasav	bijlav
Dån vuojá …			
Sån vuodjá …			
Gut vuodjá?			
Mån viegav …	häjmmaj	dåhpåj	skåvllåj
Dån viega …			
Sån viehká …			
Gut viehká?			
Mån manáv …	hivsigij	häjmmaj	dåhpåj
Dån maná …			
Sån manná …			
Gut manná?			
Gånnå l sån?			
Sån la …	bijlan	vadnasin	hálediddjen

Giellaoahppa

Substantijva: (Inessijvva) bijlan
Verba: mån manáv, dån maná, sån manná
Gatjádimbágo: gut

Ståhkusa, spela, musijkka

- **Bussa vuodjá**, ABC-girjje lávla, Kitok Maria & Kitok-Lindberg Susanna, Sameskolstyrelsen 1984.
- **Máhták bårjåstit**, Biejvve båktå muv, lávllomgirjje, Duolja-Sandström Sigga, Sameskolstyrelsen, 1991.

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta

- **ABC-girjje**, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder- och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/
- App Store: giellaspella (gratis)

Bargo

Åhpadiddjáj

Böjning av substantiven i nominativ, genitiv, ackusativ, inessiv, illativ och komitativ.

nominativ	genitiv	ackusativ	inessiv	illativ	komitativ
bijlla	bijla	bijlav	bijlan	bijllaj	bijlajn
tåga	tåga	tågav	tågan	tågaj	tågajn
bussa	duolmuna	duolmunav	duolmunin	duolmunij	duolmunijn
hálediddje	hálediddje	hálediddjev	hálediddjen	hálediddjáj	hálediddjijn
duolmun	bussa	bussav	bussan	bussaj	bussajn
skohter	vadnasa	vadnasav	vadnasin	vadnasij	vadnasijn
tjievtjan	tjievtjana	tjievtjanav	tjievtjanin	tjievtjanij	tjievtjanijn
vanás	skohtera	skohterav	skohterin	skohterij	skohterijn

Tevsta

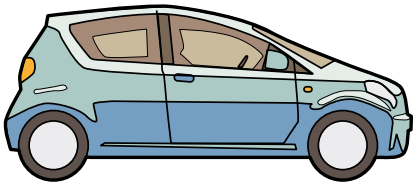

Mij la dát?
Bijlla.
Bijlla l unne ja lahtte.

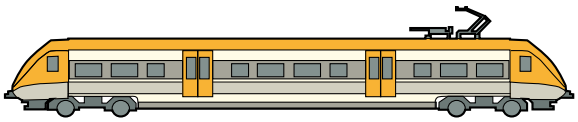

Tåga manná.
Áhkko l tågan.
Áddjá l aj tågan.

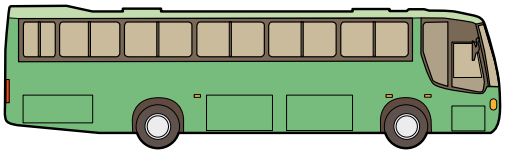

Mij la dát?
Bussa.
Bussa boahtá.

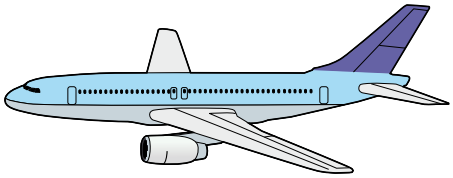

Ge, hálediddje boahtá.
Gut la hálediddjen?
Mánná l hálediddjen.

Mujna l duolmun.
Duolmun la visskat.
Le gus dujna duolmun?

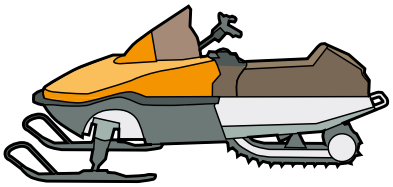

– Gulá, skohter boahtá!
Gut vuodjá skohterav?
Nilssa dav vuodjá.

Mij la dát?
Tjievtjan.
Tjievtjan la ruoppsat.

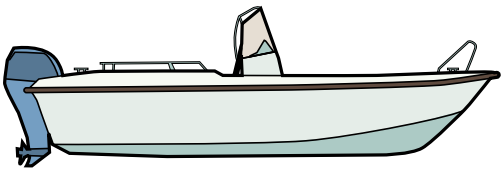

Mujna l vanás.
Vanás la ådås.
Mån lav vadnasin.

Lågos 15

Juojgos

Jojk

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Om vad jojk är
- Om några samiska jojkare

Bágo

vuolle jojktext
musijkka musik

juojggat att jojka
lávllot att sjunga
gulldalit att lyssna

Moallánagá

Sån juojggá ... miesev tjutjugav stálpev

Gut la Sofia Jannok?
Sån juojggá/lávllu.

Mejt sån gulldal?
Sån gulldal ... vuolev hiphop:av popmusijkav

Mejt Jon-Henrik Fjellgren dahká?
Sån juojggá.

Giellaoahppa

Verba: sån juojggá

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta

- www.samer.se/
- www.infonuorra.no

Ståhkusa, spela, musijkka

Några förslag på samiska musikartister:
Intrique, Marie Boine, Aillohaš, Lars-Anders Kuhmunen, Apmut-Ivar Kuoljok, Sofia Jannok, Jon Henrik Fjellgren, Katarina Rimpi

http://kampanj.samer.se/pages2/jojka.asp

Katarina Rimpi (Ripan)
https://www.youtube.com/watch?v=zqh0gNl58s4

Jarŋŋa (Iellem le)
https://www.youtube.com/watch?v=AFnp91ujCWo&list=PL5EAC81BCEE02950F

Maxida Märak (NikeSunnas jojk)
https://www.youtube.com/watch?v=wYv2WRCHY64

Kultuvrra

Jojken är den traditionella samiska musikformen som lever än idag. Man jojkar inte om något, utan man jojkar något eller någon, så som naturen, människor, djur, olika händelser, känslor och minnen. Det som utmärker jojken är bl.a. tonhöjdsstegringen, jojken börjar försiktigt och sedan blir den livligare och tonhöjden stiger. Varje område har sitt eget sätt att jojka.

På 1970-talet började man sätta musik till jojken och blanda jojken med andra musikstilar, som pop, rock, rapp och folkmusik. Detta har bidragit till att jojken har blivit mer känd och representativ för samerna.

Bargo

Åhpadiddjáj

- Lyssna på Jarŋŋa (Iellem le, Násste, njäjgas våren), Maxida Märak (NikeSunnas jojk), Elina Israelsson (Gieresvuohta), Apmut Ivar Kuoljok, John Kuoljok
- Följ länken nedan och gör en egen jojk.
  http://kampanj.samer.se/pages2/jojka.asp

Lågos 16

Luonndo

Terräng

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Några terrängord
- Att säga några meningar till en bild

Bágo

	nominatijvva	akkusatijvva
fjäll	várre	várev
bäck	jåhkå	jågåv
älv	ädno	änov
sjö	jávrre	jávrev
dal	vágge	vákkev
backe	dievvá	dieváv
sten	giergge	giergev
strand	gádde	gáttev
stig	bálges	bálggáv
snöfläck	tsuobttsa	tsuobtsav
vattenfall	gårttje	gårtjev
högfjällstopp	gájsse	gájsev
pöl	sláttoj	slådduv

Moallánagá

Dát la …	várre	jåhkå	gájsse
Mån vuojnáv …	várev	jågåv	gájsev

Giellaoahppa

Substantijva: (nominatijvva, akkusatijvva) luonndobágo

Ståhkusa, spela, musijkka

- **Buoremus ájgge**, CD, (Niellja vuodo, Biejvve vássám le) Mandy Senger ja Sara Aira Fjällström, 2007
- **Biejvve båktå muv**, lávllomgirjje (Suvdosta) Siggá Duolja-Sandström, Sameskolstyrelsen, 1991

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/

Kultuvrra

Samiskan har många ord som beskriver:

- **Terräng** (möjlighet att exakt beskriva färdväg och mål)
- **Väderlek** (avgörande betydelse för människor som lever och vistas i naturen)
- **Renen** (ålder, kön, fertilitet, hornens utseende och form, fysisk status, färg, vanor, rörlighet, särskilda egenskaper)
- **Snö** (olika sorters snö, hur snölagret är uppbyggt, färg, skare, framkomlighet, fuktighetsgrad, skidföre, snödjup, renbete)

Namnen på fjäll, berg, sjöar, bäckar osv. är ofta på samiska i norra Sverige.

Hárjjidus 1

Biesskeda bágojt

Bieja bágojt gåvå nali

várre
vágge
jåhkå
ädno
jávrre
dievvá
giergge
gádde
bálges
tsuobttsa

Lågos 17

Almenasse

Himlavalvet

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Några ord om himlavalvet
- Att berätta om himlavalvet
- Att skriva enkla meningar

Bágo

almenasse	himlavalv
biejvve	sol
mánno	måne
násste	stjärna
almme	himmel
átjájuoksa	regnbåge
guovsagisá	norrsken
balvva	moln

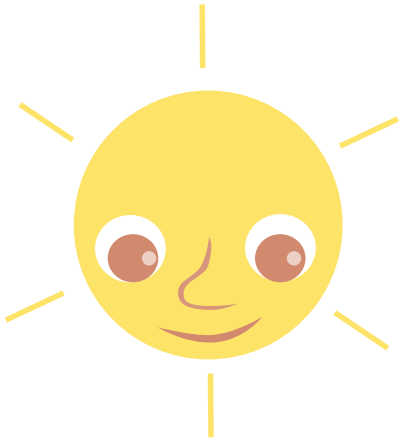

liekkas	varm
tjuovggat	ljus
sjerrat	klar
jårbbåt	rund

bájttet	att skina
tjuovggat	att lysa
guojttet	att glimma/glänsa
jillat	att tindra
lieggit	att värma

Moallánagá

Mejt dån vuojná almen?

Mån vuojnáv ...	biejvev	mánov	nástijt
Biejvve l ...	stuorak	liekkas	visskat
Mánno l ...	visskat	jårbbåt	stuorak
Násste l ...	tjuovggat	sjerrat	visskat

Násste jillá/guojttá.
Mánno tjuovggá.
Biejvve lieggi.
Biejvve bájttá.

Giellaoahppa

Adjektijva

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- **Samerna, solens och vindens folk (Stjärnhimlen)**, Ajtte, 1993
- http://pedagågisameskola.blogspot.se/2014/12/stjarnhimmel- fran-teknikens-hus.html
- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/

Ståhkusa, spela, musijkka

- **Tjuoja, tjäppa gilkasj**, Javllalávllaga julevsábmáj, (Le guojttemin násste), Valborg Mangs Märak, 2014
- **Biejvve båktå muv**, lávllomgirjje, (Mån sávadav), Sigga Duolja-Sandström, sameskolstyrelsen, 1991
- **Buoremus ájgge**, CD (Biejvve vássám le), Mandy Senger & Sara Aira Fjällström, 2007

Guojte, guojte nástátjam
Guojte, guojte nástátjam
gut dån la mån ussjolav.
Guhkken almen guojtá dån
degu biejvve alme nan'
guojte, guojte nástátjam
gut dån la mån ussjolav.

Gå de biejvve gáhtum la
dådnå idá tjuovgajn de
miehtáj almev jådå dån
sierra tjuovgajn bájtatja.
Guojte, guojte nástátjam
gut dån la mån ussjolav.

Mel. Blinka lilla stjärna

Bargo

Åhpadiddjáj

- Eleverna ritar en bild av himlavalvet och skriver enkla meningar.
- Eleven förklarar något från hilmavalvet utan att säga vad det är, de andra ska gissa vad som beskrivs. T.ex. eleven beskriver solen och kan t.ex. använda dessa ord: Dat la jårbbåt, dat la visskat, dat lieggi, dat la stuorak ...

Lågos 18

Dálkke
Väder

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Några ord om väder
- Att fråga och svara om vädret

Bágo

dálkke	väder
rássjo	regn
biegga	vind
muohta	snö
báhkka	stark värme, hetta
dálkke	oväder, väder
viertto	vackert väder
bivval	varmt
tjoaskes	kallt
tjuovggat	ljust
sjävnnjat	mörkt
bájttet	att skina
rássjodit	att regna
bieggat	att blåsa
muohttet	att snöa

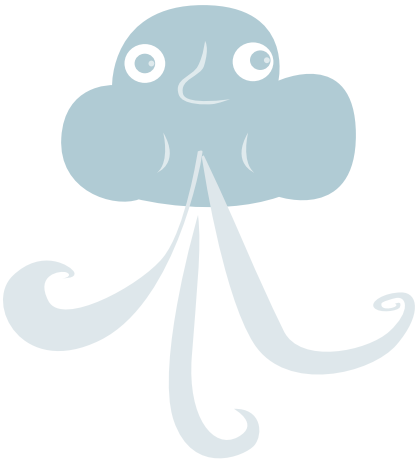

Moallánagá

Makkár dálkke l uddni?

Uddni l …	rássjo	biegga	tjoaskes
	viertto	tjáppa dálkke	dálkke
	tjoaskes	bivval	báhkka

Giellaoahppa

Adjektijva
Gatjádimbágo: makkár/makkir

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta

- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/

Ståhkusa, spela, musijkka

- App store: muohta

Kultuvrra

Samiskan har många ord som beskriver:

- **Terräng** (möjlighet att exakt beskriva färdväg och mål)
- **Väderlek** (avgörande betydelse för människor som lever och vistas i naturen)
- **Renen** (ålder, kön, fertilitet, hornens utseende och form, fysisk status, färg, vanor, rörlighet, särskilda egenskaper)
- **Snö** (olika sorters snö, hur snölagret är uppbyggt, färg, skare, framkomlighet, fuktighetsgrad, skidföre, snödjup, renbete)

Namnen på fjäll, berg, sjöar, bäckar osv. är ofta på samiska i norra Sverige.

Bargo

Åhpadiddjáj

- Skriv meningar med väderorden, t.ex. Uddni l biegga.
- Eleverna föreställer för varandra något väder och de andra gissar. Kan också gissa parvis/gruppvis så att det blir en tävling.

Lågos 19

Máno
Månader

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Namnen på månaderna
- Vad några månaders namn betyder

Bágo

ådåjakmánno	januari
guovvamánno	februari
sjnjuktjamánno	mars
vuoratjismánno	april
moarmesmánno	maj
biehtsemánno	juni
sjnjilltjamánno	juli
bårggemánno	augusti
ragátmánno	september
gålgådismánno	oktober
basádismánno	november
javllamánno	december

Moallánagá

Mij mánojt la dal?
Le ...
ådåjakmánno sjnjilltjamánno moarmesmánno

Makkir mánon la dujna riegádimbiejvve?
Mujna l riegádimbiejvve ...

ådåjakmánon	moarmesmáno	javllamánon	basádismánon
Ådåjakmánon la ...	ållo muohta	sjävnnjat	tjoaskes
Sjnjilltjamánon la ...	bäjvádahka	rássjo	tjuovggat
Ragátmánon la ...	ållo bájno	muorje	tjoaskes

Giellaoahppa

Substantijva: (inessijvva) máno

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta

- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm
- www.memrise.com/course/58722/lulesamiska-med-bara-bilder-och-ljud/
- www.memrise.com/course/108738/lexin-skriv-och-lyssna-lulesamiska/
- www.memrise.com/course/46653/lulesamiska-till-vardagen-med-barn/

Ståhkusa, spela, musijkka

Biejvve båktå muv, lávllomgirjje, (Ådå jahke),
Sigga Duolja-Sandström, Sameskolstyrelsen, 1991

Täksta

Ådåjakmánno, ådå jahke álggá.
Guovvamánno, galmma mánno.
Sjnjuktjamánno, sjnjuvtja båhti.
Vuoratjismánno, tjarvva l.
Moarmesmánno, álldo njållu miesev.
Biehtsemánno, tjuojka älläji.
Sjnjilltjamánno, tjáppa giedjega.
Bårggemánno, boatsoj bårggu.
Ragátmánno, dálla tjoaggep muorjijt (muorjjip).
Gålgådismánno, vuostasj muohta boahtá.
Basádismánno, dálla l sjävnnjat.
Javllamánno, ávvudip javlajt.

Hárjjidus 1

Dagá rijmov

Tjále mánoj namájt sámegiellaj.
Sárgo gåvåv juohkka mánnuj.

Tjále sámegiellaj

Januari

Februari

Mars

April

Maj

Juni

Juli

Augusti

September

Oktober

November

December

Hárjjidus 2

Dievde nummarav vaj máno rájddon sjaddi

_____ vuoratjismánno

_____ bårggemánno

1 _____ ådåjakmánno

_____ sjnjuktjamánno

_____ guovvamánno

_____ biehtsemánno

_____ basádismánno

_____ moarmesmánno

_____ javllamánno

_____ sjnjilltjamánno

_____ ragátmánno

_____ gålgådismánno

Lågos 20

Stállo

Stállo

Här lär jag mig:

- Om Stállo
- Att beskriva Stállo

Bágo

sijvvo	snäll
gievrra	stark
humbos	dum
stuorak	stor
unne	liten
vasste	ful
tjábbe	vacker
duolvas	smutsig

Moallánagá

Stállo l stuorak.
Stálon la stuor oajvve.
Stállo l vasste.
Stálon li vastes biktasa.
Stálov la álkke biehttet.
Stálon la bena ja iemet.
Stállo árru goaden.
Stállo bårrå mánájt.
Stálon li guhka tjáhppis vuobda.

Stálon **la** bena.
Stálon **ij la** gáhtto.

Stállo **árru** goaden.
Stállo **ij åro** dåben.

Giellaoahppa

Adjektijva: (predikatijvva, attributijvva) vasste, vastes
Verba: (vuornnom) ij la, ij åro

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- www.ur.se/webbplatser/tjutju/
- www.ur.se/webbplatser/cugu/

Ståhkusa, spela, musijkka

www.ur.se/webbplatser/tjutju/

Kultuvrra

Stállo är samernas stora sagofigur. Han är stor, stark och dum. Samen är däremot liten och listig. Sagorna om Stállo handlar om den sluge samen som segrar över den stora klumpiga Stállo. Stállo vill helst komma åt samebarn, som han försöker att fånga för att äta dem. Stállos fru, Luhtak, väntar som oftast hemma i kåtan för att vara redo att stoppa samebarnen i en gryta med kokande vatten.

Bargo

Åhpadiddjáj

- Eleverna ritar gemensamt en stor bild av Stállo. Skriv adjektiven om Stállo på färgade papper och sätt orden på bilden av Stállo. Eleverna tränar sig att berätta om Stállo med hjälp av adjektiven.

Hárjjidus 1

Mejt diedá Stálo birra?

Tjále Stállo l/Stállo ij la

sijvvo _____

gievrra _____

humbos _____

unne _____

stuorak _____

jiermmá _____

vasste _____

tjábbe _____

Hárjjidus 2

Tjále Stállo årru/Stállo ij åro

gierge sinna _____

goaden _____

dåbåtjin _____

dievá vuolen _____

hotellan _____

Tjále Stálon la/Stálon ij la

iemet _____

gáhtto _____

bena _____

niejdda _____

bárnne _____

áksjo _____

Lågos 21

Tjielde/Tjäro

Samebyar

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Om vad en sameby är

Bágo

tjiellde/tjärro	sameby
miessemärkkom	kalvmärkning
ällo	renhjord
gärdda	rengärde
boatsoj	ren
miesse	renkalv
mierkkit	att märka
várre	fjäll
miehttse	skog

Moallánagá

Gånnå dij lihpit?

Mij lip …	gerdan	miessemärkkomin	váren

Gånnå sij li?

Sij li …	váren	gerdan	miessemärkkomin

Gånnå l ällo?

Ällo l …	gerdan	váren	miehtsen

Giellaoahppa

Verba: mij lip, dij lihpit, sij li
Substantijva: (inessijvva) gerdan

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta

- www.samer.se
- www.sametinget.se
- **Sanna, sámeniejdda Jåhkåmåhkes,** Sara Aira Fjällström och Lena Kuoljok Lind, Sameskolstyrelsen, Jokkmokk, 2007

Ståhkusa, spela, musijkka

- **Buoremus ájgge**, CD, (Badjelánndamiesse)
  Senger Mandy och Aira Fjällström Sara, 2007
- **Buoremus ájgge**, CD, (Bednagam ja mässám),
  Senger Mandy och Aira Fjällström Sara, 2007
- **Biejvve båktå muv**, lávllogirjje, (Ällo boahtá)
  Duolja-Sandström Sigga, Sameskolstyrelsen, 1991
- **Biejvve båktå muv**, lávllogirjje, (Guotsa härgátjam)
  Duolja-Sandström Sigga, Sameskolstyrelsen, 1991
- **Biejvve båktå muv**, lávllogirjje, (Goahteednam)
  Duolja-Sandström Sigga, Sameskolstyrelsen, 1991

Kultuvrra

En sameby är ett område där renskötsel bedrivs. Inom en sameby finns det flera renskötselföretag. För att bedriva renskötsel måste man tillhöra en sameby. Varje sameby har en styrelse som beslutar i egna renskötselfrågor. En sameby-medlem får bl.a. jaga och fiska inom sin sameby. Tillgången på bete avgör renantalet i en sameby.

Det finns tre olika former av samebyar i Sverige: fjällsamebyar, skogssamebyar och koncenssionssamebyar.

Fjällsameby
Det finns 33 fjällsamebyar med marker som sträcker sig från den svensk-norska gränsen och i östlig riktning till svenska kusten. Fjällsamebyns område följer renens årliga vandring från skog till fjäll, man är med renarna till fjällen på sommaren och på vintern i barrskogen österut.

Skogssameby
Det finns tio skogssamebyar. Deras marker är mindre till ytan än fjällsamebyarnas marker. I en skogssameby är man med renarna i skogslandet året om.

Koncenssionssameby
Det finns åtta koncenssionssamebyar, dessa finns i Tornedalen. I en koncenssionssameby bedrivs renskötsel med ett speciellt tillstånd. Renägarna är ofta icke-samiska markägare men tillståndet att bedriva renskötsel innehas av en same.

Hárjjidus 1

Samebyar

Ta reda på vilken din släkts sameby är.
Färglägg den.

Gör ditt eget renmärke. Titta på Sametingets hemsida under länken renmärke/merka.
https://www.sametinget.se/66815

Lågos 22

Goahte

Kåtan

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Skilja på låvdagoahte och gábma
- Några ord som beskriver en kåta invändigt

Bágo

dållå	eld
hillasoabbe	pinne att röra i elden med
låvdagoahte	tältkåta
goahte	kåta
boassjo	matplats
luojddo	sitt-, liggplats
uvsuk	dörr (i kåtan)
árran	eldstaden
riehpen	rökhål
duollje	renskinn

Moallánagá

Boade sisi!	Kom in!
Tjåhkkida!	Sätt dig!
Maná ålgus!	Gå ut!
Viettja tjátjev!	Hämta vatten!
Viettja muorajt!	Hämta ved!
Gånnå l duv goahte?	Var är din kåta?
Dahpa uvsugav!	Stäng dörren!
Vatte munji hillasoappev!	Ge mig eldpinnen!

Giellaoahppa

Verba: (gåhttjoma) Dahpa uvsav!

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- www.ur.se/webbplatser/tjutju/

Kultuvrra

Kåtor/goade
Det finns olika typer av kåtor; **tjubukgoahte/låvdagoahte** (tältkåta med bara klykor), **ådnårisgoahte** (bågstångskåta) och **gábmá** (torvkåta). Förr bodde samerna i ådnårisgoahte och gábmá

Tjubukgoahte/låvdagoahte
Tjubukgoahte/låvdagoahte är en enkel kåta, en klykstångskåta. Till tjubukgoahte har man tre klykor som kopplas ihop och bildar en trefot. De andra stängerna ställs mot klykan och efter det spänns tältduken över.

Ådnårisgoahte
Till ådnårisgoahte används böjda stänger. Bågstängerna sätts ihop parvis. Runt bågstängerna sätter man stänger och på stängerna spänns tältduken. Denna konstruktion gör att kåtan blir rymlig och stadig. Till denna typ av kåta används en dörr. Under flyttning med renarna bodde samerna i **ådnårisgoahte**. Ådnårisgoahte var lätt att sätta upp och ta ned.

Gábmá
Gábmá har samma grundkonstruktion som en ådnårisgoahte. Den täcks först med näver och på den sätter man torv. Det blir en varm och tät kåta.

Inne i kåtan

Árran är eldstaden som är mitt i kåtan.

Boassjo är kåtans kök som är mittemot dörren längst inne i kåtan. Här förvaras mat och kokkärl. Det finns en regel att man inte får kliva över boassjo. Boassjo var en helig plats. Här förvarade man trumman och det var här som björnjägaran kom in efter en lyckad jakt.

Intill **uvsuk** (dörren) är hundens plats. Här sätter man också veden.

Sågge, är platsen längst in vid kåtaduken, där man förvarar sovsäckar, ryggsäckar etc.

Luojddo, är platsen runt árran där man sitter. Golvet i kåtan är täckt med ris. På riset har man renskinn som man sitter och sover på.

Rákkas, ett sovtält, som spänns upp i kåtan när man ska sova. Den fungerar också som ett skydd mot myggen.

Bargo

Åhpadiddjáj

- Eleverna låtsas att de sitter i en goahte. Använd fraserna och låt eleverna be varandra att göra olika sysslor.
- På följande sida finns arbetsmaterial att skriva ut till eleverna. www.kafjord.kommune.no/goahti-ja-lavvu.4486556-21590.html

Lågos 23

Duodje

Slöjd

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Några samiska slöjdföremål
- Om olika slöjdmaterial

Bágo

gukse	kosa
nijbbe	kniv
káffavuossa	kaffepåse
nállo	nål
lájgge	garn
sassne	garvat renskinn
muorra	träd/ved
tjoarvve	renhorn
bádde	band
duodjuhit	att slöjda
dahkat	att göra
bárggedit	att fläta

Moallánagá

Mejt sån dahká?

Sån dahká …	guvsev	nijbev	tjoarvvebastiv
Gånnå l muv …	tjoarvve	gárre	gijssá
Vatte munji …!	guvsev	nijbev	gárev

Mån duodjuhav.
Dån duodjuha.
Sån duodjuj.
Mij duodjuhip.

Mån dagáv …	guvsev.
Dån dagá …	guvsev.
Sån dahká …	guvsev.
Mij dahkap …	guvsev.

Giellaoahppa

Verba: mån duodjuhav, dån duodjuha, sån duodjuj, mij duodjuhip
Substantijva: (akkusatijvva) guvsev

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

- www.samer.se
- www.infonuorra.no/article (film om slöjd)

Ståhkusa, spela, musijkka

Duodjememory, Ájtte museum

Täksta

Mánnodagá l Sirin dibmaduodje skåvlån.
Sån gårru káffavuossav.
Suv skåvllårádnan la garraduodje.
Dahká guvsev.
Dav ájggu vaddet suv äddnáj.

Bargo

Åhpadiddjáj

För år 3
För att lära eleverna skillnaden på nominativ- och ackusativ-formen av orden, klipps orden ut och sätts under rätt kolumn.

Dát la …	Vatte munji …
gukse	guvsev
nijbbe	nijbev
tjoarvve	tjoarvev
gijssá	gijsáv
gárre	gárev
muorra	muorav

Några praktiska övningar för år 1–2
Låt elevena göra en bild av en kaffepåse som de färglägger och klipper ut. Eleverna flätar ett band till påsen. Bandet klistras på kaffepåsen. Montera påsen som en tavla.

Alternativ: Låt elevena göra en bild av en kniv som de gör mönster på och färglägger. Montera kniven som en tavla.

Några praktiska övningar för år 3
Låt eleverna sy var sin påse av ”fuskskinn”. Gör fuskskinnet av brunt omslagspapper. Klipp ut en kvadrat på 30x40 cm.

Bearbeta pappret mellan händerna tills det ser ut som om det var ett riktigt skinn. Sedan designar eleverna sin ”påse” med olika mönster och färg. Googla efter ”samiskt mönster” för inspiration. Måla mönstren med vaxkritor eller låt dem klippa ut sicksackmönster och limma fast på ”påsen”.

Vik ner en kant på pappret, ca 5 cm och sy en kanal för bandet som man drar ihop påsen med. Sy ihop påsen.

Eleverna flätar bandet till påsen. De kan göra en vanlig fläta eller en 4-fläta. Titta på youtube hur man gör en 4-fläta.

- https://www.youtube.com/watch?v=UtWWA6MQXGE
- https://www.youtube.com/watch?v=YQkl-caj-V8

Lågos 24

Gáktsa jahkeájge

Åtta årstider

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- De åtta årstiderna

Bágo

gidádálvve	vårvinter
gidá	vår
gidágiesse	vårsommar
giesse	sommar
tjaktjagiesse	höstsommar
tjaktja	höst
tjaktjadálvve	höstvinter
dálvve	vinter

Moallánagá

Mij jahkeájgijt la dálla?

Dálla l ...	giesse	dálvve	gidádálvve

Makkir jahkeájggáj dån lijkku?

Mån lijkkuv...	gidádálvváj	tjaktjagässáj	dálvváj

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta

- **ABC-girjje**, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- **Ett år med en renskötarfamilj** (paket), Anne Pavval, Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2007
- www.samer.se
- www.sametinget.se

Ståhkusa, spela, musijkka

- **Buoremus ájgge, CD** (Buoremus ájgge), Mandy Senger & Sara Aira Fjällström, 2007
- **Biejvve båktå muv,** lávllomgirjje, (Ja de mån galgav lávllot), Sigga Duolja-Sandström, Sameskolstyrelsen, 1991
- **Biejvve båktå muv,** lávllomgirjje, (Dát giedjekájgge), Sigga Duolja-Sandström, Sameskolstyrelsen, 1991
- **Lávllaga,** (Dálvve le) Siv-Ingunn Kintel ja Adele Nystö Ráhka, 2005
- **Lávllaga,** (Giesse l vássám) Siv-Ingunn Kintel ja Adele Nystö Ráhka, 2005
- **ABC-girjje,** Lávla, (Jahkeájgge lávla), Maria Kitok ja Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984

Bargo

Åhpadiddjáj
Här nedan ser du vad som man kan berätta för eleverna om de olika årstiderna.

Gidádálvve,
sjnjuktjamánno–vuoratjismánno
Biejvve guhkku.
Bivált.
Sjnjuvtja Sámeednamij båht

Gidá,
moarmesmánno
Tsitsátja ja låtte båhti.
Álldo njállu miesev.

Gidágiesse,
biehtsemánno
Luonndo ruonut.
Boatsojsáme jåhttåji várráj

Giesse,
sjnjilltjamánno
Miessemärkkoma li.

Tjaktjagiesse,
bårggemánno
Muorjjit.
Boatsoj la bårgen.

Tjaktja,
ragátmánno–gålggemánno
Sarvesájgge.
Sarvajt bivddet.
Vuostasj muohta.

Tjaktjadálvve,
basádismánno
Sjävnnjat la jánndurav birra.
Jávre ja jågå jiegŋu.

Dálvve,
javllamánno–ådåjakmánno–guovvamánno
Tjoaskes.
Sjävnnjat.
Dálvvesijda.

- Eleverna ritar en cirkel som de delar in i åtta tårtbitar. Eleverna markerar i cirkeln de åtta årstiderna och skriver årstiderna.
- Använda storbilderna i Anne Pavvals läromedel som underlag att samtala om. **Ett år med en renskötarfamilj**, Anne Pavval, Specialpedagogiska institutet, 2007. Paketet består av: Lärarhandlednig, storkarta, storbok, berättelsebilder och memorykort.

Lågos 25

Sámegiella

Samiska språket

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Känna det tre samiska huvudspråken
- Några fraser på de tre varieteterna

Moallánagá

Oahppat moallánagájt:

Svenska	Nuorttasámegiella	Julevsámegiella	Oarjjelsámegiella
God dag	Buorre biejvve	Buoris	Buerie biejjie
	Bures	Buoris	Buaregh
Tack	Giitu	Gijtto	Gæjhtoe
Vad heter du?	Mii du namma lea?	Mij la duv namma?	Guktie dov nomme?
Mitt namn är …	Mu namma lea …	Muv namma le …	Mov nomme lea …
Var kommer du ifrån?	Gos don leat eret?	Gåsstå la dån?	Gubpede datne båatah?
Jag är från …	Mon lean … eret	Mån lav …	Manne … ste båatam
Jag förstår inte	Mon in ipmir	Mån iv dádjada	Im guarkah
Kom hit!	Boađe deike!	Boade diehki!	Båetieh diekie!
Förlåt	Ándagassii	Ándagis	Gaatesjen
Vi ses!	Oaidnalit!	Vuojnnalip!	Voejnesibie!

Kultuvrra

Det samiska språket delas in i tio variteter. Man kan nästan kalla dem olika språk eftersom skillnaderna i ordförråd och grammatik är stora. Precis som i svenskan finns det flera samiska variteter. I Sverige har vi dessa olika variteter: nordsamiska, lulesamiska, pitesamiska, umesamiska och sydsamiska.

Gränserna för variterna har inget med ländernas gränser att göra. En same som bor i Lycksele (område 1), kan ha svårt att förstå vad en same i Kiruna säger (område 5). Men i gränsområdet kan man lättare förstå varandra.

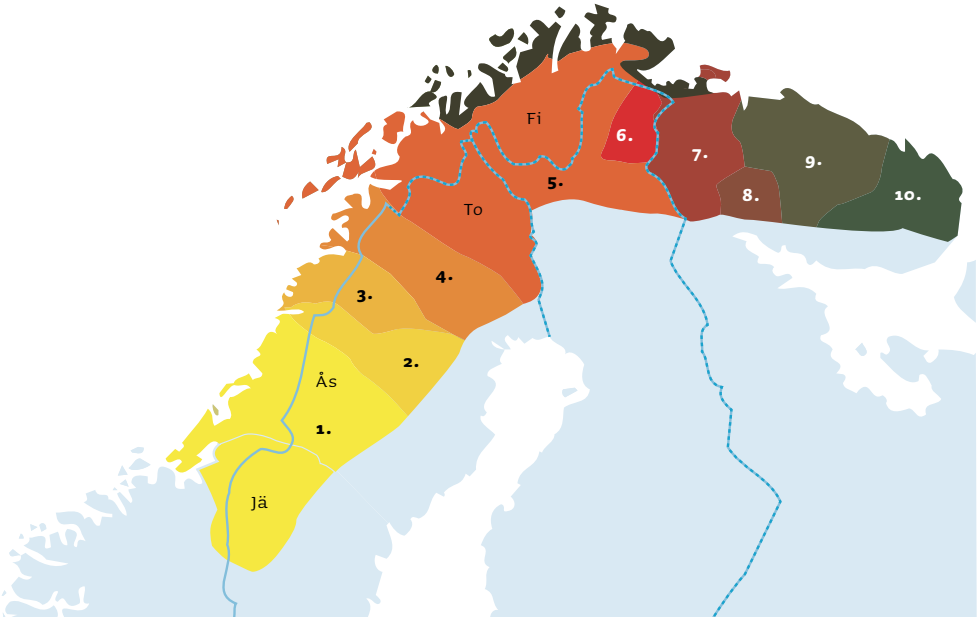

1. Oarjjelsámegiella (Lullisápmi)
Jä Jämtlánndasámegiella (Jämtländsk dialekt)
Ås Sjeltiesámegiella (Åseledialekt)

2. Ubbmemsámegiella (Ume Saami)

3. Bihtámsámegiella (Pite Saami)

4. Julevsámegiella (Lule Saami)

5. Nuorttasámegiella (Davvisápmi)
To Durdnos - (Torneå)
Fi Finnmárku - (Finnmark) och
mearrasápmi
(Maritime Saami) dialekter

6. Anársámegiella (Inari Saami)

7. Skálltåsámegiella (Skolt Saami)

8. Áhkkalasámegiella (Akkala Saami)

9. Kildinsámegiella (Kildin Saami)

10. Tersámegiella (Ter Saami)

Samiskan tillhör den finsk-ugriska språkfamiljen som t.ex. finskan, ungerskan och estniskan. Släktskapet mellan samiskan och finskan syns tydligt här:

samiska	finska
jávrre	järvi
dållå	tuli
goahte	kota

Det samiska skriftspråket konstruerades i början av 1600-talet av präster och missionärer under kristningen av samerna. Under många år var de samiska barnen tvugna att gå i skolan där man bara talade svenska. Barnen fick inte ens prata samiska med varandra på rasterna.

Samiskan har många ord som beskriver:

- **Terräng** (möjlighet att exakt beskriva färdväg och mål)
- **Väderlek** (avgörande betydelse för människor som lever och vistas i naturen)
- **Renen** (ålder, kön, fertilitet, hornens utseende och form, fysisk status, färg, vanor, rörlighet, särskilda egenskaper)
- **Snö** (olika sorters snö, hur snölagret är uppbyggt, färg, skare, framkomlighet, fuktighetsgrad, skidföre, snödjup, renbete)

Namnen på fjäll, berg, sjöar, bäckar osv. är ofta på samiska i norra Sverige.

De kringliggande språken har också påverkat varandra. Bland annat har svenska språket lånat dessa ord från samiskan:

goahte	kåta
hiergge	härk
duottar	tundra
noajdde	nåjd
sarves	sarv
gukse	kosa

Ord som samiskan har lånat från urnordiskan:

gånågis	konung
mielkke	mjölk
vuosstá	ost
gájttsa	get

Hur många pratar samiska i Sverige?
Nordsamiska: ca 6 000 i Sverige (ca 10 000 i Norge)
Lulesamiska: ca 500
Sydsamiska: ca 500

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta

- www.samer.se
- www.samediggi.no/Giella/Samas-muinna/Samasmuinna-produktside (lommeparlör på nord-, lule- och sydsamisk)
- https://www.sametinget.se/lulesamiska
- https://www.sametinget.se/4960
- https://www.sametinget.se/1089
- https://www.sametinget.se/1341

Bargo

Åhpadiddjáj
Titta på en karta och sök efter platser, fjäll, sjöar och vatten med samiska benämningar.

Samiska terrängord på den svenska fjällkartan skrivs på ortens varitet.

giron	ripa
jåhkåmåhkke	bäckkrök
várre	fjäll
gájsse	spetsig fjälltopp
tjåhkkå	fjälltopp
luokta	vik
jávrre	sjö
jåhkå	jokk, bäck
ädno	älv

Lågos 26

Juhtusa Sámeednamin

Djur i Sameland

Bágo GLOSOR

Tevsta TEXTER

Filma, sválldasa, girjálasjvuohta FILMER, LÄNKAR, LITTERATUR

Bargo UPPGIFTER

Moallánagá FRASER

Ståhkusa, spela, musijkka LEKAR, SPEL, MUSIK

Giellaoahppa GRAMMATIK

Kultuvrra KULTUR

Här lär jag mig:

- Att namnge några djur i Sameland
- Att namnge några insekter i Sameland

Bágo

juhtusa	djur	råme	insekter
biernna	björn	**hievnne**	spindel
stálppe	varg	**tjuojkka**	mygga
gierkke/jiervva	järv	**gårkkå**	myra
albas	lo	**tjuruk**	fluga
riebij	räv		
sarvva	älg		
njoammel	hare		
oarre	ekorre		

Moallánagá

Sarvva l ...	stuorak	russjkat
Riebij la ...	russjkat	sluogas
Njoammelin li ...	guhka bielje	åni siejbbe
Oarre báne li ...	vielggada	guhke
Albbasin li ...	guhka bielje	guhka juolge
Biernna l ...	russjkat	stuorak
Stálppe l ...	valle	rávvat

Giellaoahppa

Adjektijva

Filma, svälldasa, girjálasjvuohta

www.samer.se

Ståhkusa, spela, musijkka

- **ABC-girjje**, Lávla, (Vov vov), Maria Kitok ja Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984
- **Biejvve båktå muv**, lávllomgirjje, (Biernna oadá), Sigga Duolja-Sandström, Sameskolstyrelsen, 1991
- **Biejvve båktå muv**, lávllomgirjje, (Gahppe njoammel), Sigga Duolja-Sandström, Sameskolstyrelsen, 1991

- **Buoremus ájgge**, CD, (Vielggis sjnjuvtja), Mandy Senger & Sara Aira Fjällström, 2007
- **Sång och rörelselekar på syd-, lule- och nordsamiska**, (Gávvelis riebij) Elsy Labba och Karolina Ericzon, 2012

Kultuvrra

Ordspråk:
Sluogas degu riebij
Stuorak degu biernna
Hålvvu degu stálppe

Täksta

Miehtsen li ållo juhtusa:
sarvva, njoammel, oarre, riebij,
biernna, stálppe, gierkke/jiervva, albas ja vil ienebu.

Sarvva l stuor judos.
Sujna li guhka juolge.

Njoammel la russjkat giesen, ja vielggat dálven.
Njoammelin li guhka bielje.

Oarren li stuor báne.

Riebij la ruoppsat ja russjkat.
Riebij la nåv sluogas.

Biernna l stuorak ja gievrra.
Biernna oadá dálvijt.

Stálppe l degu bena.

Albas la degu gáhtto.
Oajvve l degu gáhtto oajvve.

Gierke/jierva oajvve l unne.

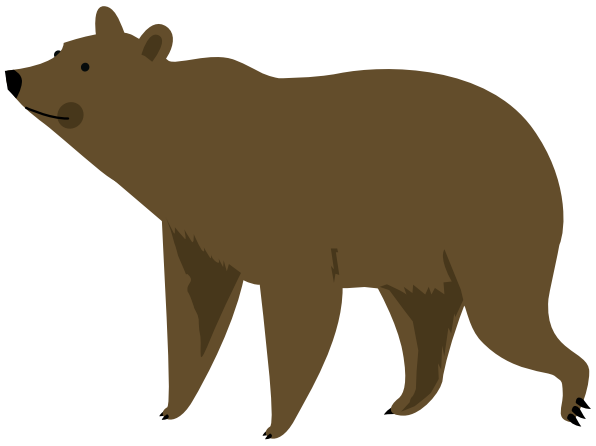

Bargo

Åhpadiddjáj

- Börja med att visa bilderna på djuren, som finns på ett eget blad, samtala och fråga om det är någon som vet vad det är för djur. Känner de till vad de heter på samiska?
- Kopiera och klipp ut korten. En elev läser och en annan elev plockar fram det djuret som den andra läste om.
- Dubblera bilderna på bara djuren och spela memory. Varje gång man lyfter ett kort måste man säga djurets namn, oavsett om det är rätt djur eller ej.
- Man kan variera memoryspelet genom att skriva djurets namn på det andra kortet och bilden på djuret på det andra kortet.

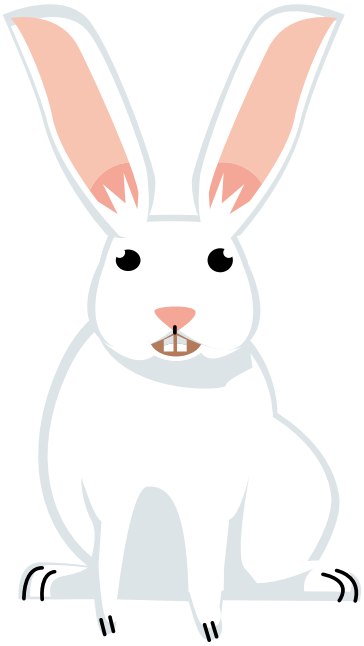

Hárjjidus 1

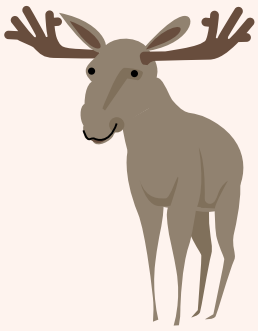

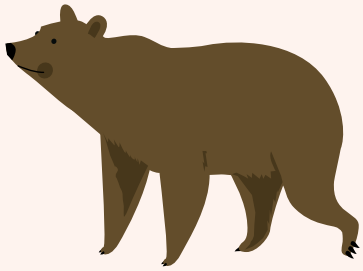

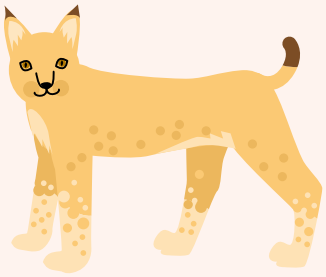

Hárjjidus 1

Mån lav stuorak ja gievrra	Mujna li guhka juolge
Muv oajvve l unne	Mån lav degu bena
Mån lav sluogas	Mån lav degu gáhtto
Mujna li stuor báne.	Mujna li guhka bielje

Hárjjidus 2

Samtalsbild med djur i Sameland

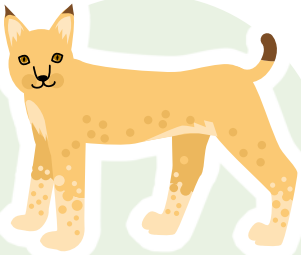

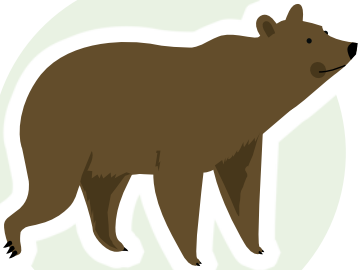

Hárjjidus 3

Tjále juhtusij namájt sámegiellaj

Älg _____

Ekorre _____

Lodjur _____

Räv _____

Hare _____

Varg _____

järv _____

Hárjjidus 3

Járggåla

Le stuor sarvva. _____

Riebij la russjkat. _____

Oarre l unne. _____

Albas bårrå biergov. _____

Gierke/jierva oajvve l unne. _____

Stálppe l rávvat. _____

Njoammel la vielggat dálven. _____

Biernna l gievrra. _____

Grammatiksidor

Kort om grammatik

Alfabetet

a á b d e f g h i j k l m n ŋ o p r s t u v å ä

Bokstäver som elever ska lära att höra skillnaden på:
a/á, n/ŋ, o/u

Denna bokstav förekommer bara inne i ord: **ŋ**

Samiska ord har alltid **tryck** på första stavelsen.
Vokalerna i tabellen nedan är **röd**-markerade.

a		almme	namma	uttalas som ett kort **a**, som i svenska ordet ”katt”
á		áddjá	mánná	uttalas som ett långt **a**, som i svenska ordet ”and”
b		bijlla	oabbá	
d		dállå	lådde	
e		ednam	bena	uttalas som ett **e** (i första stavelsen)
			bárnne, áhttje	uttalas som diftongen **ie** (i övriga stavelser)
f		fávrro	káffa	
g		girjje	bierggo	
h		hiergge	gáhkko	
i		idja	bassti	
j		juolgge	girjje	
k		kanijnna	gáhkko	
l		lijnne	guolle	
m		mánno	namma	
n		násste	unne	
ŋ	[eng]		ieŋŋgil, säŋŋga	uttalas som i svenska orden trång och lång
o			bierggo	uttalas som diftongen ”uo”, med kort o-ljud som övergår till ett å-ljud
p		påvsstå	tjáhppat	
r		ruodná	bårråt	
s		sábme	gussa	
t		tåga	guhtta	
u		uksa	lijkkut	uttalas som i svenska ordet ”oxe”
v		vuobda	ávvo	
å		åvddål	dállå	
ä		ällo	gähttjat	uttalas ofta som en diftong, med ett i-ljud som övergår till ett ä-ljud

Diftonger

Diftonger är två olika sammansatta vokaler.
I en diftong glider en vokal över i en annan.

-ä- uttalas som en diftong med ett i-ljud som övergår till ett ä-ljud, men skrivs ä.	**-ie-** uttalas med ett i-ljud som övergår till e-ljud
s**ä**ŋŋga **ä**llo	m**ie**lkke b**ie**rggo
-oa- uttalas med ett kort å-ljud efterföljt av ett a-ljud	**-uo-** uttalas med kort o-ljud som övergår till ett å-ljud
go**a**hte b**oa**htet	g**uo**kta b**uo**rre

Stadieväxling

Stadieväxling är när stamkonsonanterna i ett ord ändras när ordet böjs. Stamkonsonanterna finns mellan vokalen/diftongen i första stavelsen och vokalen i andra stavelsen.

Här är några exempel på olika stadieväxlingar:

två lika konsonanter → en konsonant
má**nn**á - má**n**á
namma - namá
várre - váre
bårråt - mån båråv
mannat - mån manáv

tre konsonanter → två konsonanter
gi**rjj**e - gi**rj**e
bierggo - biergo
álgget - mån álgáv

två tonlösa konsonanter → en tonande konsonant
tjá**htj**e - tjá**tj**e
jåhkå - jågå
giehta - gieda

tre tonlösa konsonanter → två tonlösa konsonanter
á**httj**e - á**htj**e
áhkko - áhko
fáhttsa - fáhtsa

två lika tonande konsonanter → två lika tonlösa konsonanter
oa**bb**á - oa**pp**á
lådde - låtte
vägge - väkke

Nomen

Till nomen hör bl.a.
- substantiv
- räkneord
- adjektiv
- personliga pronomen

Substantiv

Grundformen av ett substantiv

- Det ord som är uppslagsordet i ordlistan
  t.ex. **káffa**, **lájbbe**, **mielkke** är substantivets grundform.
- Subjektet i en mening har alltid grundform. I en mening med verbet **årrot/liehket** har subjektet grundform.

  Dát la **káffa**.
  Káffa l njálgge.
  Bena tsiellá.
  Mujna l **lájbbe**.
  Lájbbe l njálgge.

Vid böjning av ett substantiv (eller verb) sker **stadieväxling**.

- Vid stadieväxling är det **stamkonsonanterna** som ändras i ordet.

Nominativ	**Ackusativ**
ká**ff**a	ká**f**av
lá**jbb**e	lá**jb**ev
mie**lkk**e	mie**lk**ev
á**hkk**o	á**hk**ov
gi**rjj**e	gi**rj**ev

Tips! Lär eleverna först innan de vet skillnad på nominativ och ackusativ att man använder grundformen av ett substantiv (nominativ) vid verbet **årrot/liehket** och ackusativ vid alla andra verb.

Kasus

- Substantiv böjs i kasus och numerus (singularis och pluralis). Personliga pronomen böjs också i dualis.
- Kasusformerna är nominativ, genitiv, ackusativ, illativ, inessiv, elativ, komitativ och essiv.

Användning av de olika kasusformerna

NOMINATIV står subjektet i, t.ex.:
- den som är något: **Bárnne** l stuorak.
- det någon har: Mujna l **nijbbe**.
- den som gör något: **Mánná** bårrå.

ACKUSATIV används:
- när något görs eller någon gör något som t.ex. när man äter, dricker, ger, ser osv. t.ex.: Mån jugáv **káfav**. Sån bårrå **lájbev**. Vatte munji **mielkev**.

GENITIV används:
- när man vill berätta vem som äger: **Niejda** bena.
- efter räkneord: Vihtta **máná**.
- tillsammans med post/prepositioner: Girjje l **bievde** nanna. Gáhtto **seŋga** vuolen.

ILLATIV – till, åt
- om platsen eller riktningen man ska till: Mån manáv **skåvllåj**. Mån manáv **dåhpåj**.
- att man stannar på ett ställe (“till ett ställe”): Mån bátsáv **Jåhkåmåhkkåj**.
- att man ger något till någon: Mån vattáv káfav **áhttjáj**.
- Efter verbet **lijkkut** används illativ: Mån lijkkuv **guolláj**.

INESSIV – inne i, i, på, har
- inne i: Sån la **bijlan**.
- i: Mån årov **Jåhkåmåhken**.
- på: Girjje l **bievden**
- har: **Bárnen** la bena.

ELATIV av, från
- från: Bijlla boahtá **Jåhkåmåhkes**.
- av: Mån gatjáv **áhtjes**.

KOMITATIV *med*
- Mån boadáv **bijlajn**.
- Sån ságasta **niejdajn**.

ESSIV används när man är något tillfälligtvis:
- Mån jáhkkiv duv **biernnan**. (Jag tog dig **för en björn**.)
- **Mánnán** dån lidji sijvvo. (**Som barn** var du snäll.)

Exempel på hur ett substantiv böjs i kasus, singularis och pluralis.

mánná	**singularis**	**pluralis**	
nom	mánná	nom	mánná
*gen	máná	*gen	mánáj
*ack	mánáv	*ack	mánájt
ill	mánnáj	ill	mánájda
*iness	mánán	*iness	mánájn
*elat	mánás	*elat	mánájs
*kom	mánájn	*kom	mánáj
essiv	mánnán	essiv	mánnán

* = stadieväxling
Kasusändelserna är markerade med rött.

Nom	Dát la **mánná**.	Állo **máná** li.
Gen	Dát la **máná** roahtto.	Dát la **mánáj** roahtto.
Ack	Mån vuojnáv **mánáv**.	Mån vuojnáv állo **mánájt**.
Ill	Vatte **mánnáj** biebmov.	Vatte **mánájda** biebmov.
iness	**Mánán** la bena.	**Mánájn** li bednaga.
elat	Mån gatjáv **mánás**.	Mån gatjáv **mánájs**.
Kom	Mån stågav **mánájn**.	Mån stågav **mánáj**.
Essiv	**Mánnán** dån lidji sijvvo.	**Mánnán** dij lijda sijvo.

Mer om substantiv

Substantiv delas in i tre grupper:

- jämnstaviga substantiv
- uddastaviga substantiv
- kontrakta substantiv

Räkneord

0	nållå
1	akta
2	guokta
3	gålmmå
4	niellja
5	vihtta
6	guhtta
7	giehtja/gietjav
8	gáktsa
9	aktse
10	låhke/lågev
11	lågenanakta
21	guoktalåkakta
90	aktselåhke
100	tjuohte

Räkneorden delas in i grundtal **guokta**, ordningstal **nubbe** och samlingstal **guovtes**.

Adjektiv

Adjektivet står i två olika former i samiskan: predikativ och attributiv form.

Predikativ
är den form som sammanbinds med verbet **årrot/liehket**
och är uppslagsformen i en ordbok, och är adjektivets grundform.

Till exempel:
Bijlla l **ruoppsat**. Biejvve l **visskat**.
Stállo l **vasste**. Sáme slávggá l **ruoppsat, ruodná, visskat** ja **lahtte.**

Attributiv
I attributiv form står adjektivet framför substantivet.

Till exempel:
Sujna l **ruoppsis** bijlla. **Visskis** biejvve. **Vastes** stállo.
Sáme slávgán li **ruoppsis, ruodná, visskis** ja **lahtte** bájno.

Tips!

- Börja med att lära eleverna predikativformen (grundformen) och attributiv-formen av färgerna. Man lär inte de yngre eleverna de grammatiska begreppen (predikativ och attributiv), det gör man först på högstadiet.
- Lär också ut att i den högra spalten (här nedanför), i attributivformen, får adjektivet oftast ändelsen **-s**.
- Det finns adjektiv som **inte** ändras i attributformen.

Predikativ	**Attributiv**
Bijlla l …	**Mujna l … bijlla**
ruoppsat	ruoppsi**s**
lahtte	lahtte
visskat	visski**s**
ruodná	ruodná
tjáhppat	tjáhppi**s**
vielggat	vielggi**s**
russjkat	russjki**s**
rávvat	rávvis
guovggisruoppsat	guovggisruoppsi**s**
tjuovggislahtte	tjuovggislahtte
stuorak	stuorra
vasste	vaste**s**
buorre	buorre
tjábbe	tjáppa, tjáppe**s**
guhkke	guhka, guhke**s**

Personliga pronomen

Personliga pronomen är småord som ersätter substantiv. De följer samma böjningsmönster som substantiv och böjs i kasus och numerus (singularis, dualis, pluralis).

Personliga pronomen kan ersätta namn på personer. Till exempel: **Siri ja mån** (Måj) lin ålggon. Gånnå l **Ánu** (sån)? **Ieddne** (Sån) la bargon. **Máná** (Sij) manni häjmmaj. **Viellja ja oabbá** (Såj) libá skåvlån.

singularis		dualis		pluralis	
nominativ					
mån	jag	måj	vi två	mij	vi
dån	du	dåj	ni två	dij	ni
sån	hon/han	såj	de två	sij	de
genitiv					
muv	min, mitt	munnu	vår, våran (två)	mijá	vår, våran
duv	din, ditt	dunnu	er, eran (två)	dijá	er, eran
suv	hans, hennes	sunnu	deras (två)	sijá	deras
ackusativ					
muv	mig	munnuv	oss (två)	mijáv	oss
duv	dig	dunnuv	er (två)	dijáv	er
suv	honom/henne	sunnuv	dem (två)	sijáv	dem
inessiv (har)					
mujna	jag har	munnun	vi två har	miján	vi har
dujna	du har	dunnun	ni två har	diján	ni har
sujna	hon/han har	sunnun	de två har	siján	de har
illativ (till)					
munji	till mig	munnuj	till oss två	midjij	till oss
dunji	till dig	dunnuj	till er två	didjij	till er
sunji	till henne/honom	sunnuj	till dem två	sidjij	till dem
elativ (från)					
mujsta	från mig	munnus	från oss två	mijás	från oss
dujsta	från dig	dunnus	från er två	dijás	från er
sujsta	från henne/honom	sunnus	från dem två	sijás	från dem
komitativ (med)					
mujna	med mig	munnujn	med oss två	mijájn	med oss
dujna	med dig	dunnujn	med er två	dijájn	med er
sujna	med henne/honom	sunnujn	med dem två	sijájn	med dem

Tips! Lär eleverna fraser så att de kommer ihåg de olika personliga pronomena. T.ex: **Mån** lav niejdda. Dat la **muv** girjje. **Mujna** l bena. Vatte **munji** girjev! Ståga **mujna**!

Verb

Verb har en **grundform** (infinitivform) som slutar på **–t**.

Verben delas i tre grupper:
- Jämnstaviga verb
- Uddastaviga verb
- Kontrakta verb

Jämnstaviga verb:
- har jämnt antal stavelser i infinitiv: 2, 4 eller 6 stavelser
- slutar på **-at/-åt, -et, -ot**
  -at/-åt: gullat l, bårråt r
  -et: tjállet l
  -ot: årrot r
- ***har*** stadieväxling

Uddastaviga verb
- har udda antal stavelser i infinitiv: 1, 3 eller 5 stavelser
- dádjadit, dárbahit
- har **ingen** stadieväxling

Kontrakta verb
- har jämnt antal stavelser i infinitiv: 2, 4 eller 6 stavelser
- slutar på **-ut, -it, -át/-åt (långt å-ljud)**
  -ut: lijkkut, hähttut
  -it: vierttit, tjielggit
  -át/åt: ballát, oaddát, gåhttsåt
- har **ingen** stadieväxling

Böjningsmönster i presens (nutid)

bårråt, **r***	tjállet, **l***	årrot, **r***
*mån bårå**v**	*mån tjál**áv**	*mån åro**v**
*dån bårå	*dån tjál**á**	*dån åro
sån bår**rå**	sån tjáll**á**	sån årr**u**
måj bårri**n**	måj tjálli**n**	måj årru**n**
dåj bårrå**bihtte**	dåj tjálle**bihtte**	dåj årro**bihtte**
såj bårrå**ba**	såj tjálle**ba**	såj årro**ba**
mij bårrå**p**	mij tjálle**p**	mij årro**p**
dij bårrå**bihtit**	dij tjálle**bihtit**	dij årro**bihtit**
sij bårri	sij tjálli	sij årru

Tips! Börja med att lära eleven grundformen av ett verb och påpeka stadieväxlingen i **mån** och **dån**. Det är alltid stam-konsonanterna i verbet som ändras.

Lär eleverna böja verben i mån, dån, sån och mij och sedan i de andra formerna.

Jämnstaviga verb i presens har alltid stadieväxling i **mån** och **dån**. Stadieväxlingen kan visas med en stjärna framför pronomen, *mån och *dån.

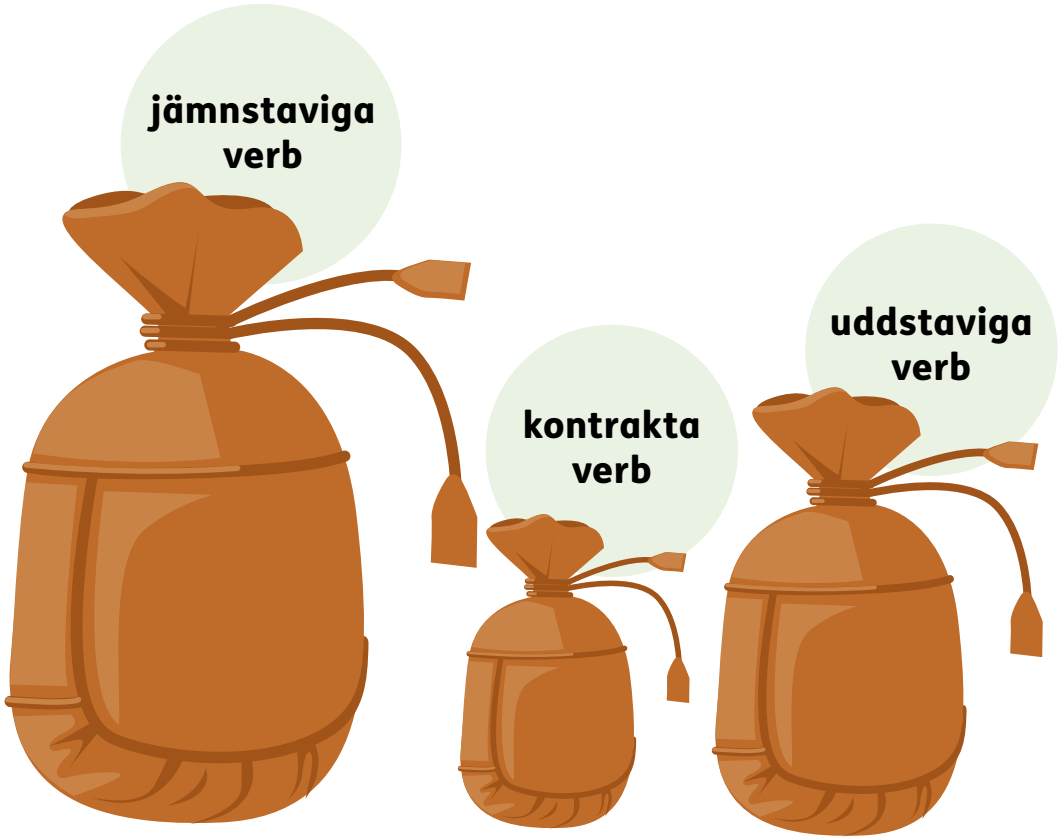

Nekande presens

Negeringsverb + negeringsform av huvudverbet

Vid negering böjs **negeringsverbet** efter person.

mån iv	máj en	mij ep
dån i	dåj ähppe	dij ehpit
sån ij	såj äbá	sij e

Negeringsformen av huvudverbet
Obs! Negeringsformen är densamma i alla personer.

Jämnstaviga verb: mån iv bårå, mån iv tjále, mån iv åro
Uddastaviga verb: mån iv dádjada, mån iv dárbaha
Kontrakta verb: mån iv hähttu, mån iv lijkku, mån iv viertti, mån iv tjielggi, mån iv ballá, mån iv oaddá, mån iv gåhttså

Några tips hur man kan förklara hur man gör huvudverbet till negeringsform (huvudverben är bårråt, gullat, tjállet, årrot osv.)

Jämnstaviga verb

mån båråv:	vid alla **–åt** verb tar man bort –v i mån bårå**v** → mån iv **bårå**
mån guláv	vid alla **–at** verb tar man bort – v i mån gulá**v** → mån iv **gulá**
mån tjáláv:	vid alla **–et** verb tar man bort –v i mån tjálá**v** → tjálá, men -á förändras till –e, mån iv **tjále**
mån árov:	vid alla **–ot** verb tar man bort –v i mån áro**v** → mån iv **åro**

Uddastaviga verb

mån dádjadav:	tar bort **–v** i dádjada**v** och sätter → mån iv **dádjada**
mån dárbahav:	→ mån iv **dárbaha**

Kontrakta verb

mån vierttiv:	tar bort **–v** i mån vid alla verb → mån iv **viertti**
mån lijkkuv:	mån iv **lijkku**
mån balláv:	mån iv **ballá**
mån gåhttsåv:	mån iv **gåhttså**

Imperativ (uppmaning)

Vid uppmaning används samma form av verbet som huvudverbet i negering, t.ex. boade! – lågå! – maná! – bårå!

Imperativ med negering
Ale boade! Ale bårå! Ale maná!

Pre- och postpositioner

Prepositioner står framför ett substantiv (pre = före).
Postpositioner står bakom ett substantiv (post = efter).

På samiska används oftast postpositioner.
Mån lav áhko **lunna**.

På svenska används prepositioner.
Jag är **hos** farmor/mormor.

Före prepositioner och postpositioner står huvudordet i kasus genitiv. t.ex. Pänna l **bievde** nanna. Bena l **seŋga** vuolen.

lunna	Mån lav áhko **lunna**.
lusi	Mån manáv áhko **lusi**.
nanna	Girjje l bievde **nanna**.
nali	Bieja girjev bievde **nali**.
vuolen	Gut la seŋga **vuolen**?
vuolláj	Bena manáj bievde **vuolláj**.
maŋen	Tjuovo muv **maŋen!**
guoran	Gut tjåhkkåj duv **guoran**?
åvdån	Ale tjuottjo muv **åvdån**!
duogen	Sån la dåbe **duogen**.
vuosstij	Ale vuoje muora **vuosstij**!

Läs mer om grammatik här

- **101 Julevsáme verba**, Lulesamisk verbhandbok, Olle Kejonen, Vulkan, 2013
- **Giellaj hilá**, Karin Tuolja, Susanna Angéus Kuoljok, Oy Arkmedia AB, Vasa 2013
- **Lulesamisk grammatikbok**, Nils Eric Spiik, Sameskolstyrelsen, 1989
- **Sámásta 1**, Anders Nystö, Sigmund Johnsen, Báhko, 2000
- **Sámásta 2**, Anders Nystö, Sigmund Johnsen, Báhko, 2001

Frågeord

Mij la duv namma?	Vad heter du?
Mij la dat?	Vad är det?
Mejt dån jugá?	Vad dricker du?
Mejt dån lågå?	Vad läser du?
Gut la sån?	Vem är hon/han?
Gut boahtá?	Vem kommer?
Gånnå dån åro?	Var bor du?
Gånnå la dån?	Var är du?
Gåsi sån manná?	Vart går hon/han?
Gallen la kloahkka?	Vad är klockan?
Galla máná li dujna?	Hur många barn har du?
Gåk manná?	Hur går det?
Goassa dån boadá?	När kommer du?
Goassa l duv riegádimbiejvve?	När har du födelsedag?

gus = vi använder gus när vi frågar utan frågeord (verb+gus)

Le **gus** dujna bena?	Har du hund?
Jugá **gus** káfav?	Dricker du kaffe?

Hárjjidusá

_____ la duv namma?	Muv namma l Ielli.
_____ Ielli årru?	Ielli årru Julevun.
_____ la duv mobijllanummar?	Muv mobijllanummar la 073 234 561.
Le _____ dujna bena?	Mujna l bena.
_____ la sån?	Sån la Máhttu.
_____ dån jugá?	Mån jugáv tjátjev.
_____ dån dagá?	Mån lågåv girjev.
_____ la dan niejda namma?	Niejda namma l Lijsá.
_____ la kloahkka?	Kloahkka l gålmån.
Le _____ dujna pänna?	Mujna l pänna.
_____ l áhttje?	Áhttje l hejman.
Boadá _____ muv lusi uddni?	Mån boadáv.
_____ dån maná?	Mån manáv häjmmaj.
_____ manná?	Buoragit manná.

Sammanställning

över teman, centralt innehåll och grammatiskt innehåll

Tema	1–3 här lär eleven sig	1–3 grammatik	4–6 här lär eleven sig	4–6 grammatik
Familj	• Att kunna berätta om dig själv • Att kunna berätta något om din familj • Att kunna några hälsningsfraser • Att kunna ställa några enkla frågor • Att kunna läsa och förstå enkla ord	**Frågeord**: mij, gut, gånnå **Verb**: mån lav, dån la, sån la, mujna l	• Att kunna presentera dig själv • Att kunna presentera din familj • Att kunna hälsningsfraser • Att kunna ställa frågor • Att kunna läsa och förstå enkel text	**Frågeord**: mij, gut, gånnå **Verb**: mån årov, dån åro, sån årru, mujna l, dujna l, sujna l, miján la, le gus dujna **Frågeord**: le gus dujna? **Pronomen**: muv, duv, suv
Räkne-ord Klocka	• Att kunna siffrorna 0–12 • Att kunna svara på frågan: hur många • Att kunna säga vad klockan är i hel- och halvtimme	**Verb**: mujna li **Frågeord**: galla	• Att kunna siffrorna upp till 100 • Att kunna fråga och svara på: hur gammal är du, vad är klockan, hur många • Att kunna: hel- och halvtimme, kvart i och kvart över	**Verb**: sg1 (mån) **Frågeord**: galla
Kläder	• Att kunna orden för kläder • Att kunna använda: ta av och ta på sig kläder • Att kunna fråga: vem har, vad har du • Att kunna säga: jag har/jag har inte	**Verb, negering, frågeord**: mujna l / mujna ij la, mij la dujna?, Gänna l?, Le gus dujna? Gånnå l? **Imperativ**: (sg2) Gárvvuna!	• Att kunna orden för kläder • Att kunna använda: ta av och ta på sig kläder • Att kunna fråga: var är, vem har • Att kunna säga: jag, du, han/hon har/har inte • Att kunna singular- och pluralform av några ord för kläder	**Pronomen**: mujna/dujna/sujna l/li, **Negering**: ij la/älla **Imperativ**: sg2 **Substantiv**: sg, pl **Frågeord**: gänna l/li, gånnå
Färger	• Att kunna några färger • Att kunna fråga och svara på frågan: vilken färg • Att kunna: stor och liten • Att kunna läsa och följa en enkel instruktion	**Adjektiv- och predikativ form**: färger, stor, liten	• Att kunna färgerna • Att kunna beskriva och berätta om något med hjälp av färger • Att kunna läsa och följa en enkel instruktion • Att kunna skilja på formerna: ruoksat och rukses osv • Att kunna: stor och liten, ung och gammal	**Adjektiv predikativ, attributiv form**: färger
Alfabetet	• Att känna till det samiska alfabetet • Att känna till vilka bokstäver som skiljer sig från det svenska alfabetet • Att kunna det samiska alfabetet		• Att kunna vilka bokstäver som skiljer sig från det svenska alfabetet • Att kunna vilka bokstäver som bara förekommer inne i ord	

Skolan	• Att kunna några klassrumsord • Att kunna samtala om ditt klassrum och skolan • Att kunna berätta vad jag gör i skolan	**Verb**: mån lågåv, mån tjåláv (sg1) **Frågeord**: majt/mejt?	• Att kunna några klassrumsord • Att kunna samtala om ditt klassrum och skolan • Att kunna berätta vad jag gör i skolan • Att kunna skolämnen på samiska • Att kunna använda ut, ute och in, inne	**Substantiv**: nom, ack **Verb**: mån, dån, sån
Mat	• Att kunna några ord för mat • Att kunna säga: dricka, äta • Att kunna svara på frågan: vad äter du, vad dricker du? • Att kunna tacka för maten	**Verb** **Imperativ**: Vatte!	• Att kunna säga: dricka, äta, ge mig, tacka för maten • Att kunna samtala om mat • Att kunna använda: láibi- láibbi	**Substantiv**: nom, ack lijkkut + illativ **Frågeord**: masi + lijkkut **Verb**: mån, dån, sån
Hus-geråd	• Att kunna ord för bestick • Att känna till några husgeråd	**Substantiv**: nom. – mujna l ack. – vatte munji	• Att kunna ord för bestick att kunna ord för husgeråd	**Substantiv**: nom, ack
Sábme	• Att känna till området sápmi • Att känna till länderna i sápmi på samiska • Att känna till ditt eget språkområde • Att känna till den samiska flaggan • Att känna till den samiska national-sången	**Substantiv**: inessiv – orter, länder **Verb**: mån, dån, sån **Frågeord**: gånnå?	• Att känna till området sápmi • Att känna till de större orterna i sápmi • Att kunna länderna i sápmi på samiska • Att kunna de olika nationaliterna i sápmi på samiska • Att kunna fakta om den samiska flaggan • Att kunna sjunga med i samernas nationalsång	**Substantiv**: iness. -länder, orter **Verb**: mån, dån, sån + la + årrum
Kolten	• Att kunna ord som hör till kolten • Att känna till kolten från området du härstammar ifrån • Att känna till olika koltar i sápmi	Le gus dujna/ sujna? Mujna/dujna/ sujna l dujna/sujna ij la	• Att kunna ord som hör till kolten • Att kunna berätta om kolten från området du härstammar ifrån • Att kunna koltar från olika områden i sápmi	**Substantiv**: nom, ack **Verb**: sån, dujna ij la, sujna ij la
Vecko-dagar	• Att kunna vecko-dagarna • Att kunna: vecka, dag, i dag, i morgon, igår	**Frågeord**: mij biejvijt	• Att kunna: veckodagarna • Att kunna: på mån-dag osv. • Att kunna fråga: vilken dag det är • Att kunna: igår, idag och i morgon	**Frågeord**: mij biejvijt galla biejve **Substantiv**: nom, ack – veckodagar

Kroppen	• Att kunna några ord för kroppsdelar och rörelse	**Substantiv**: nom. sg och pl **Verb**: mån	• Att kunna kropps-delarna • Att kunna beskriva hur någon ser ut • Att kunna några ord om när du är sjuk • Att kunna rörelse-verb	**Substantiv**: nom, kom, sg, pl
Hemmet	• Att kunna några ord som hör till hemmet • Att kunna: på något, i något eller någon-stans	**Substantiv**: iness. **Verb**: imperativ **Pronomen**: munji, dunji, sunji	• Att kunna ord som hör till hemmet • Att kunna några uppmaningar • Att kunna säga som t.ex. I köket, i rummet osv. • Att kunna använda till ... Och hos ...	**Substantiv**: inessiv **Verb**: imperativ **Postpositioner**: nali, nanna, **Adverb**: lusi, lunna Pronomen: munji, dunji, sunji
Färd-medel	• Att kunna de van-ligaste orden för färdmedel • Att kunna berätta vad du gör	**Substantiv**: inessiv **Verb**: mån, dån, sån **Frågeord**: gut	• Att kunna ord för färdmedel • Att kunna uttrycka som t.ex. I bilen, i båten osv. • Att kunna berätta hur du färdas	**Substantiv**: nom, ack, inessiv, komitativ **Negering**: mån iv **Frågeord**: gut?
Jojk	• Att känna till vad jojk är • Att känna till några samiska jojkare	**Verb**: sån	• Att känna till om vad jojk är att kunna skilja på traditionell och modern jojk	**Frågeord**: gen? **Pronomen**: måj, dåj, såj
Terräng	• Att kunna några terrängord • Att kunna säga några meningar till bilden	**Substantiv**: nom., ack.	• Att kunna terräng-orden • Att kunna berätta utifrån en bild om terrängen	**Substantiv**: nom, ack, iness **Verb**: mån, dån, sån, mij **Satsbyggnad**
Himla-valv	• Att kunna några ord för himlavalvet • Att kunna berätta om himlavalvet • Att kunna skriva nå-gra enkla meningar	**Adjektiv**	• Att kunna ord för himlavalvet • Att kunna några samiska stjärnbilder • Att kunna berätta om himlavalvet • Att kunna skriva meningar	**Verb**: sån **Adjektiv**
Väder	• Att kunna några ord om väder • Att kunna berätta, fråga och svara om vädret	**Frågeord**: Makkár/makkir **Adjektiv**	• Att kunna väderord kunna några fraser om väder • Att kunna berätta, fråga och svara om vädret	**Verb**: måj lin, dåj lihppe, såj libá Muohttá (3p)

Månader	• Att känna till namnen på månaderna • Att känna till vad månadernas namn betyder	**Substantiv**: iness. – månader	• Att lära dig namnen på månaderna • Att känna till vad månadernas namn betyder • Att kunna skriva och berätta vad som händer i januari, i februari osv.	**Substantiv**: iness – månader **Frågeord**: mij mánojt Postpositioner: maŋŋel, åvddål
Stállu	• Att veta vem stállu är • Att kunna beskriva stállu	**Adjektiv attributiv form**: stuor, vastes, tjáhppis **Verb**: negering	• Att veta vem stállu är att kunna beskriva stállu • Att kunna återberätta en stålluberättelse	**Adjektiv**: predikativ –, attributform **Substantiv**: genitiv, sg
Samebyar	• Att känna till något om en sameby	**Substantiv**: iness. **Pronomen**: mij, dij, sij + la	• Att kunna berätta om en sameby • Att kunna några samebyar	**Substantiv**: ill **Pronomen**: mij, dij, sij +verb **Frågeord**: gåsi
Kåtan	• Att kunna skilja på goahti och lávvu • Att kunna några interiörord	**Verb**: imperativ	• Att känna till olika typer av kåtor • Att känna till samernas olika boendeformer historiskt • Att kunna interiörord	**Verb**: imperativ **Postpositioner**
Slöjd	• Att känna till några samiska slöjdföremål • Att känna till olika slöjdmaterial	**Substantiv**: ack. **Verb**	• Att känna till samiska slöjdföremål • Att känna till olika slöjdmaterial och användningsområden • Att kunna berätta om hur du gör en kniv och en kaffepåse	**Frågeord**: gåsi **Substantiv**: illativ **Pronomen**: måj, dåj såj munnun, dunnun, sunnun
Årstider	• Att känna till de åtta årstiderna		• Att kunna de åtta årstiderna • Att kunna skriva något om de åtta årstiderna	**Adjektiv**: komparation
Samiska	• Att känna till de tre samiska huvudspråken • Att förstå några fraser på de tre varieteterna		• Att känna till det samiska språket • Att känna till språkområdena i sverige • Att kunna några fraser på de tre varieteterna	
Djur	• Att kunna namnge några djur i sápmi • Att kunna namnge några insekter i sápmi	**Adjektiv**	• Att kunna namnge djur i sápmi • Att kunna namnge insekter i sápmi • Att kunna skriva fakta om något djur	**Adjektiv** **Verb**: danna l, danna li **Pronomen**: mån, muv, mujna

Länkar och källor

Sagor och berättelser

Tjutju
www.ur.se/webbplatser/tjutju/

Småsagor F–åk 3

Pricken
Grodan och främlingen
Adjö, herr Muffin
Lokvargen
www.ur.se/Produkter/157412-Smasagor-lulesamiska-Pricken#Om-serien

Småsagor åk 4–6

Mina och Kåge
Grodan i vida världen
Gittan och gråvargarna
Astons stenar
Djungelnatt
www.ur.se/Produkter/161787-Smasagor-lulesamiska-Mina-och-Kage

Drömyrket
www.ur.se/index.php/Produkter/174734-Dromyrket-samiska-Lakare

Sagor från Lappland, Valdemar Lindholm, Sagas berömda böcker, Almqvist & Wiksell Förlag AB, Stockholm 1984

Solskatten – samesagor och samesägner, Daga Nyberg och Carlssons bokförlag, 1986

Fakta på nätet

Identitet
- www.ur.se/Produkter/170859-Barnaministeriet-Dokumentar-Loellas-resa

Länkar var man kan läsa mer om samer.
- www.samer.se
- www.infosapmi.se
- www.sametinget.se
- www.minoriteter.se
- www.infonuorra.no

Jojk
- www.samer.se/1201
- www.ur.se/Produkter?q=jojksámegiella easkaálgiide 1-6.doc

Läromedel på nätet

Länk till Tema Modersmål ”Bildtema”

- http://lexin.nada.kth.se/lang/trio/ls/lulesamiska.htm

Samiskt läromedel UR – Sámásta

- www.ur.se/webbplatser/samasta/samasta1/dia1.html

Samiska ordböcker

- http://ordbok.sametinget.se
- http://gtweb.uit.no/webdict/ak/nob2smj/index.html

Läromedel

ABC-girjje, Maria Kitok, Susanna Kitok-Lindberg, Sameskolstyrelsen, 1984

Giellaj hilá, Karin Tuolja, Susanna Angéus Kuoljok, Sámij åhpadusguovdásj, 2013

Giella miella bokstávgirjjje, Lilian Urheim ja Sáme åhpadusráde, 1997.

Låhkåmbiehke, sámegielagijdavuodoskåvlå ådå álggijda, Inkeri Susanna Nutti, Britta Marakatt ja Thomas Marainen, Sámeskåvllåstivrra, 1991.

Sámásta 1, Anders Nystö, Sigmund Johnsen, Báhko, 2000

Sámásta 2, Anders Nystö, Sigmund Johnsen, Báhko, 2001

Vuostasj låhkåmgirjje, Valborg Sjaggo, Ingrid Johansson, Sameskolstyrelsen, 2004.

Läroplattform

- www.memrise.com/courses/swedish/lule-sami/
- www.e-skuvla.no/
- http://glosor.eu/skriv-ut/if/halsningsfraser.2739783-1.html

Appar

muohta
giellaspella